

ספר

ש ל ח נ ש מ ו א ל

וענפיה

אחרונים עד
אחרוני דורנו

הלכה

מרן השלחן ערוך
והרמ"א

שורשי

מקרא, משנה, גמרא
ראשונים

על סדר השלחן ערוך

י"ט וחיה"מ

או"ח: תצ"ה – תקמ"ח

הספר מביא בשורשי הלכה את מקורות הדינים: מקרא, משנה, גמרא וראשונים (מהבית יוסף) ומראה את השתלשלות ההלכה (שו"ע והרמ"א) מתוך המקורות. משם בענפי ההלכה מובאים האחרונים ואחרוני האחרונים (המפרשים על הדף, כולל פתחי תשובה) עד תשובות אחרוני דורנו, כולל פסקי הרב יעקב יוסף זצ"ל. והכל בצורה בהירה וקלה להבנה. בנוסף תמצא בסוף הספר מבחני הסמכה לרבנות.

נערך בס"ד על ידי:

שמואל בן ר' שלום אהרן חיים ירושלמי

שנת התשפ"א ירושלים.

ניתן לראות דוגמיות הספרים:

באתר ודיברת: <https://vedibarta.org/yerushalmi.html> בצורה מרוכזת

או באתר סמיכה לרבנות [/http://www.smicha.co.il](http://www.smicha.co.il)

או ב google שולחן שמואל vedibarta

וכן ניתן להוריד מהאתר סיכומי אבן עזר וחושן משפט

S2079395@GMAIL.COM

אפשר לקבל ב - EMAIL דוגמיות הספרים שיצאו לאור

חשוב מאוד !! הסבר על אופן כתיבת הספר

- שו"ע והרמ"א: "מצווה על היורשים לפרוע חוב אביהם". "עד שיפרעו לו" (יורשי ראובן) : *שלון מדוייקת על השו"ע והרמ"א. עם דברי הסבר קצרים* (יורשי ראובן).
- הפניות **א. ב.**: בסוף שו"ע תמצא נקודות הפניה (א) : *אף שרשי הלכה ואנפי הלכה.*
- מקורות: [בעל התרומה והרא"ש] : *בסוף כל הלכה יופיע מקור ההלכה.*
- **שורשי הלכה** (המקורות) כאן תמצא את מקורות השו"ע והרמ"א, מהטמרא והראשונים כפי שכתבו בבית יוסף
- **ענפי הלכה** (האחרונים) כאן תמצא את דעות האחרונים ואחרוני האחרונים על השו"ע והרמ"א.
- הערה: **1**: הרחבת הנושא בהצרה **1**. מטמא בסוף הדף.
- הסימונים: **✓** (מודגש) - **כן פסק שו"ע**. **√** (לא מודגש) - **כ"פ הרמ"א**.
- ר"ת שכיחים: רי"ו - רבינו ירוחם. מו"ק - מסכת מועד קטן. פת"ש - פתחי תשובה. ח"ס - חתם סופר. כ' - כתב. בת' - בתשובה. מאמ"ר - מאמר מרדכי. יו"ט - יום טוב, חוה"מ - חול המועד.

כל הזכויות שמורות למחבר

ניתן להשיג את הספרי "שולחן שמואל" וספרי "מעגלי החיים"
במחיר מוזל, ליחידים ולקבוצות
אצל המחבר בטלפון: 02-5811133 בפלאפון: 054-8456-923
הערות והארות יתקבלו בשמחה לכתובת מעלות דפנה 133/3 ירושלים

S2079395@GMAIL.COM

תוכן עניינים

הלכות יו"ט..... 14

- 14..... או"ח תצ"ה: איזה מלאכות אסורים ביו"ט, ובו ד' סעיפים
- 21..... או"ח תצ"ו: דיני יו"ט שני של גליות, ובו ג' סעיפים
- 25..... או"ח תצ"ז: דיני הכנה ביו"ט, ובו י"ז סעיפים
- 39..... או"ח תצ"ח: דיני שחיטה ביו"ט, ובו כ' סעיפים
- 61..... או"ח תצ"ט: דין מליגה ומליחה ביו"ט, ובו ה' סעיפים
- 66..... או"ח ת"ק: דין הנצרך לבשר ביו"ט היאך יתנהג, וסדר מליחתו, ובו ו' סעיפים
- 74..... או"ח תק"א: עצים האסורים והמותרים ביו"ט, ובו ז' סעיפים
- 83..... או"ח תק"ב: דיני האש ביו"ט, ובו ד' סעיפים
- 91..... או"ח תק"ג: שלא להכין מיו"ט לחבירו, ובו ב' סעיפים
- 95..... או"ח תק"ד: דין התבלין ביו"ט, ובו ד' סעיפים
- 101..... או"ח תק"ה: דין החולב בהמה ביו"ט, ובו סעיף אחד
- 104..... או"ח תק"ו: דיני לישה ביו"ט, ובו ט' סעיפים
- 113..... או"ח תק"ז: דין אפייה ביו"ט, ובו ז' סעיפים
- 123..... או"ח תק"ח: דברים האסורים ביו"ט להכנת צלי, ובו ב' סעיפים
- 125..... או"ח תק"ט: כמה דינים פרטיים להלכות יו"ט, ובו ז' סעיפים
- או"ח תק"י: כמה דברים האסורים לעשות ביו"ט ואיזו מהם מותרים על ידי שינוי, ובו י"א סעיפים
- 132..... או"ח תקי"א: הבערה ולהחם מים מותר ביו"ט, ובו ד' סעיפים
- 141..... או"ח תקי"ב: שלא לבשל לצורך כותים ביו"ט, ובו ג' סעיפים
- 147..... או"ח תקי"ג: דין ביצה שנולדה ביו"ט, ובו ח' סעיפים
- 152..... או"ח תקי"ד: שלא לכבות ביו"ט, ובו י"א סעיפים
- 161..... או"ח תקט"ו: דין דברים הבאים ביו"ט חוץ לתחום, ובו ט' סעיפים
- 173..... או"ח תקט"ז: דין איזה דברים מותרים לשלוח ביו"ט, ובו ג' סעיפים
- 188..... או"ח תקי"ז: באיזה אופן מותר ליקח ביו"ט מן החנוני מיני מאכל, ובו ד' סעיפים
- 191..... או"ח תקי"ח: דיני הוצאה מרשות לרשות ביו"ט, ובו ט' סעיפים
- 195..... או"ח תקי"ט: צירי דלתות מותר להסיר ולהחזיר לצורך י"ט, ובו ה' סעיפים
- 207..... או"ח תק"כ: לכבד הבית, ובו סעיף אחד
- 210..... או"ח תקכ"א: דין שלשול פירות ביו"ט ממקום למקום, ובו ג' סעיפים
- 211..... או"ח תקכ"ב: קצת דברים האסורים לטלטל ביו"ט, ובו ד' סעיפים
- 213..... או"ח תקכ"ג: דינים הנוהגין בבהמות ביו"ט, ובו ד' סעיפים
- 216.....

- 218 ..... או"ח תקכ"ד: כמה דברים האסורים ביו"ט, ובו ב' סעיפים
- 219 ..... או"ח תקכ"ה: דין הלואה ביו"ט, ובו ב' סעיפים
- 220 ..... או"ח תקכ"ו: דין מת ביו"ט, ובו י"ב סעיפים
- 233 ..... או"ח תקכ"ז: דיני עירוב תבשילין, ובו כ"ד סעיפים
- 254 ..... או"ח תקכ"ח: דיני ערובי חצירות ביו"ט, ובו ב' סעיפים
- 256 ..... או"ח תקכ"ט: דיני שמחת יו"ט, ובו ד' סעיפים

הלכות חוה"מ 262

- 262 ..... או"ח תק"ל: איסור מקצת מלאכות בחוה"מ, ובו סעיף אחד
- 265 ..... או"ח תקל"א: דיני גילוח בחוה"מ, ובו ח' סעיפים
- 273 ..... או"ח תקל"ג: מלאכות המותרים בחוה"מ, ובו ה' סעיפים
- 279 ..... או"ח תקל"ד: דיני כבוס בחוה"מ, ובו ג' סעיפים
- 284 ..... או"ח תקל"ה: שלא לפנות מחצר לחצר בחוה"מ, ובו ג' סעיפים
- 286 ..... או"ח תקל"ו: כל צרכי בהמה מותר לעשות בחוה"מ, ובו ד' סעיפים
- 291 ..... או"ח תקל"ז: דין מלאכת דבר האבד, ובו טז סעיפים
- 307 ..... או"ח תקל"ח: כמה עניינים הנקראים דבר האבד, ובו ו' סעיפים
- 312 ..... או"ח תקל"ט: דיני הסחורה בחוה"מ, ובו י"ד סעיפים
- 325 ..... או"ח תק"מ: דיני בנין וסתירה בחוה"מ, ובו ח' סעיפים
- 337 ..... או"ח תקמ"ב: שלא לעשות מלאכה לאחרים בחוה"מ אלא בחינם, ובו ב' סעיפים ...
- 339 ..... או"ח תקמ"ג: דין מלאכה על ידי אינו יהודי בחוה"מ, ובו ג' סעיפים
- 342 ..... או"ח תקמ"ד: דין צרכי רבים בחוה"מ, ובו ב' סעיפים
- 346 ..... או"ח תקמ"ה: דיני כתיבה בחוה"מ, ובו י"א סעיפים
- 359 ..... או"ח תקמ"ו: דיני אירוסין ונשואין בחוה"מ, ובו ה' סעיפים
- 364 ..... או"ח תקמ"ז: דין מי שמת לו מת בחוה"מ, ובו י"ב סעיפים
- 372 ..... או"ח תקמ"ח: דין אבילות בחוה"מ, ובו כ' סעיפים

הלכות יו"ט

או"ז תצ"ה: איזה מלאכות אסורים ביו"ט, ובו ד' סעיפים

הנושאים שבסימן זה:

- 15 סעיף א: מלאכת אוכל נפש והבערה ביו"ט, אוכל שמפיג טעמו .....
- 17 סעיף ב: קצירה וטחינה וסחיטה וצידה .....
- 18 סעיף ג: להוציא משא על בהמתו .....
- 18 סעיף ד: מוקצה ביו"ט חמור משבת .....

פסוקים

• ויקרא פרק כג:

לֵאמֹר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבָּתוֹן זְכוֹרֹן תְּרוּעָה מִקְרֵא־קֹדֶשׁ: (כה) כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְהִקְרַבְתֶּם אֵשֶׁה לַה':
 חג הסוכות: (לד) דַּבָּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לַה': (לה) בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן מִקְרֵא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (לט) אַךְ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַסְפְּכֶם אֶת־תְּבוּאֹת הָאָרֶץ תַּחֲגֹוּ אֶת־חַג־יִקְוֹק שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן שַׁבָּתוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שַׁבָּתוֹן:

• שמות פרק יב:

פסח: (ד) אֲלֶה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרֵאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם: (ה) בַּחֹדֶשׁ הַרְאִשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרֵבִים פֶּסַח לַה': (ז) בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (ח) וְהִקְרַבְתֶּם אֵשֶׁה לַה' שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרֵא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
 שבעות: (כא) וּקְרַאתֶם בְּעֶצְמָם הַיּוֹם הַזֶּה מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־ מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ חֲקַת עוֹלָם בְּכָל־מוֹשְׁבֵי־יִכְכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם:
 ראש השנה: (כד) דַּבָּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

פסח: (טז) וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יְהִי לָכֶם כָּל־לֶחֶם לֶחֶם לְכֹל־נַפְשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם: מְלֹאכָה לֹא־יַעֲשֶׂה בָהֶם אֶף אֲשֶׁר יֵאָכֵל

סעיף א: מלאכת אוכל נפש והבערה ביו"ט, אוכל שמפיג טעמו

סעיף א: א כל מלאכה האסורה בשבת אסורה ביו"ט, חוץ ממלאכת אוכל נפש (דכתיב אף אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכֹל־נַפְשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם), וחוץ מהוצאה והבערה (עיין לקמן סימן תקי"א ותקי"ח).

ב וכן מכשירי אוכל נפש שלא היה אפשר לעשותה מאתמול (מותרים ביו"ט, ויתבאר לקמן תק"ח ותק"ט).

ג הגה: ויש מחמירין אפילו באוכל נפש עזמו כל שאינו מפיג טעם כלל, אם עשאו מערב יו"ט [א"ז ומהרי"ל].

ד מיהו אם לא עשאו מערב יו"ט ויש בו כורך יו"ט, מותר לעשותו ע"י שינוי [סמ"ק ור"ן].

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. מלאכת אוכל נפש

ביצה (לו:): אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד.

שם: כל שחייבין עליו משום שבות, משום רשות, משום מצווה, בשבת – חייבין עליו ביו"ט.

ב"י: וכן אמירה לגוי ביו"ט אסורה כמו בשבת.

הוצאה ביו"ט

שם (יב:): תנן בית שמאי אומרים אין מוציאין לא את הקטן ולא את הלולב ולא את ספר תורה לרשות הרבים. ובית הלל מתירין.

גמ': מתירים – דמתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך. וכן נמי הבערה מתוך שהותרה לצורך (אכילה) הורה נמי שלא לצורך (ובלבד שלא יבער אש חדשה).

ב ביצה (כח:): תניא: אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד, רבי יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש. מאי טעמא דתנא קמא? אמר קרא "הוא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם", 'הוא' – ולא מכשיריו. ורבי יהודה: אמר קרא 'לכם' – לכם, לכל צרכיכם.

וכ' הרמב"ם – כל מלאכה שאפשר לה ליעשות מערב יו"ט ולא יהיה בה הפסד ולא חסרון אם נעשית מבערב, אסרו חכמים לעשות אותה ביו"ט אף שהיא

ואסור מן התורה (כ"מ מהגמ').

ג. **"ויש מתמירים"**

משנ"ב (ז): מחמירים – מדרבנן (תוס'), כדי שלא יעבור עליו כל היום במלאכות וימנע משמחת יו"ט (רמב"ם).

כ' הרמב"ם: מפיג טעמו – דלישה ואפיה ושחיטה ובישול אם עשאן בעיו"ט יש בהם חסרון טעם, שאין לחם שנילוש ונאפה היום כלחם שנילוש ונאפה מאתמול, ולא תבשיל שנתבשל היום כתבשיל שנתבשל מאתמול, ולא בשר שנשחט היום כבשר שנשחט מאתמול.

כ"כ משנ"ב – אבל דבר שאין בו קלקול טעם והפסד אם נעשה מאתמול אסור. כ"פ שיורי כנסת הגדולה, א"ר, פר"ח ושאר אחרונים כשיטה זו.

וכ' המ"א – מטעם זה יש לבשל פירות היבשים קודם יו"ט שהם טובים יותר כשנתבשלו מאתמול (של"ה).

וכ' משנ"ב – מיהו אם לא היה לו שהות מקודם לבשל וכ"ש כשלא היה לו הפירות מקודם מותר לבשלם ביו"ט, וכן לענין לישה.

"כך שאינו מפיג טעם כלל"

משנ"ב (ט): משמע דאם מפיג טעם אפילו במקצת שרי לכו"ע, ובמהרי"ל כתוב שאסור לדוך שקדים ביו"ט להוציא מהן חלב, כיון שהיה אפשר ליה לדוך מאתמול אף על פי שמפיג טעם קצת, (והחמיר בזה משום דדמי קצת לסחיטת פירות). ומ"מ ע"י שינוי נראה דיש להתיר.

ד. **"מותר לעשותו ע"י שינוי"**

לצורך אכילה, טעמו – גזירה שמא יניח אדם מלאכות שאפשר לעשותן מערב יו"ט ליו"ט.

כ"כ הטור – וכן מכשירי אוכל נפש כיון שצריך לתיקון האוכלין מותר לעשותן ביו"ט, וכגון שא"א לעשותן מאתמול אבל אם היה אפשר לו לעשותן מאתמול אסור לעשותן ביו"ט.

אבל ד"מ בשם מהרי"ל – אסור לעשות אוכל נפש שאפשר לעשותו מערב יו"ט, ולכן אסור לעשות חלב שקדים ביו"ט (אף שמפיג טעמו קצת).

ה"ה בשם סמ"ג: ביצה (יב.) המלח במדוך של עץ. למדנו שכל מלאכות אוכל נפש מותר ע"י שינוי אפי' לא מפיג טעמו מעיו"ט. כ"כ ד"מ בשם הר"ן והטור.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

ב. **"שלא היה אפשר"**

משנ"ב (ה): שנתקלקל ביו"ט (רש"י) או שלא הספיק לו השעה. ומשמע דבאוכל נפש גופיה מותר לדעת המחבר אפילו באפשר לעשותו מאתמול. והרמ"א הביא דעת המחמירים. (ופסק שכנה"ג – כיון שיש מחמירים רצוי להחמיר).

ומיהו בדבר שדרך לעשותו בפעם אחת לימים רבים, גם להמחבר אסור בדבר שטוב מאתמול ולא יפיג טעמו (וכדלקמן סימן תק"י ס"ג). וע"י שינוי משמע מהגר"א דשרי.

משנ"ב (ו): מאתמול – אבל אם אפשר לעשותו מאתמול הרי הוא כשאר מלאכות

המ"א כ' – שמוטר להמתין לעשותו ע"י שינוי ביו"ט.
ובספר בגדי ישע – מפקפק ע"ז.
משנ"ב: אכן אם אין לו שהות קודם יו"ט בודאי יש לסמוך ע"ז.

משנ"ב (י): ואם לא עשאו מעיו"ט מפני איזה אונס מותר אפילו בלי שינוי (כ"מ מביצה יד).

האם לכתחילה מותר להמתין לעשות ביו"ט ע"י שינוי

סעיף ב: קצירה, טחינה, סחיטה וצידה

סעיף ב: קצירה וטחינה ובצירה (וה"ה דישה והרקדה וכה"ג – משנ"ב), **וסחיטה וצידה**, אף על פי שהם מלאכת אוכל נפש אסרום חכמים (ואין מתירים אלא מלישה ואילך – הגר"ע יוסף זצ"ל).

ולא יברור ולא ירקד ולא יטחון, משמע שאסורים מתורה. וכ"כ כמה פוסקים בעת הירושלמי.

• **אבל הרמב"ם כ' – שחכמים אסרום, ושלא יהיו עסוקים בהם ויבטלו שמחת יו"ט.** והר"ן כ': שמה שמביא הירושלמי פסוקים אינו אלא אסמכתא בעלמא.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

"סחיטה"

משנ"ב (יב): ר"ל לסחוט הפירות להוציא מהן שמנן ויינן לאכילה ביו"ט (דאילו סתם קצירה וסחיטה בודאי אסור מהתורה).

"אסרום חכמים"

כ' המשנ"ב (יג): מהתורה כל מלאכה שהוא באוכל נפש מותר, אלא חכמים אסרו דברים שהם עבודה רבה, כגון: קצירה בצירה וכו' שעושים הרבה בב"א, ויטרד כל היום בעבודתו וימנע משמחת יו"ט. ואפילו ע"י שינוי אסור. והניחו בהיתרן רק דברים שמסתמא הן רק לצורך אכילת

❖ שורשי הלכה (המקורות)

כ' הרא"ש: אבל שאר כל המלאכות אסורות ביו"ט ולוקין עליהן, כגון: קצירה וטחינה ובצירה וסחיטה אף על פי שהן אוכל נפש אסרום חכמים.

ופר"י – הטעם לפי שאדם רגיל לקצור שדהו ולבצור כרמו כאחד ולדרוך כל ענביו ולטחון הרבה ביחד, וחשו חכמים שאם היו מתירין ביו"ט היה קוצר כל שדהו ובוצר כל כרמו וימנע משמחת יו"ט, וכן צידה אסרו שפעמים שתעלה במצודתו דגים הרבה. והובא הטור. (אף דלא שייך בה טעמא שרגיל לקצור הרבה יחד, מ"מ אסרוה מטעם אחר שפעמים שתעלה במצודתו דגים הרבה ודמי לעובדין דחול – ב"י).

ב"י – לאפוקי ממאי דמשמע מדברי רש"י דצידה אסורה מדאורייתא.

סיכום: מלאכות האסורות ביו"ט (קוצר וטחון וכו') אסורה מתורה או מדרבנן.

• בירושלמי – מביא פסוקים שלא יקצור

י"ט. ואין להתיר אלא מלישה ואילך (ילקוט יוסף).

סעיף ג: להוציא משא על בהמתו

סעיף ג: אין מוציאים משא על הבהמה ביו"ט.

✓ והרמב"ם וסמ"ג כתבו – דאין מוציאים משא על גבי בהמה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

"אין מוציאים משא על הבהמתו"

הרמ"א (רמ"ג) כ' – שביו"ט אינו מצווה על שביתת בהמתו. צ"ל דהכא אינו אלא איסורא דרבנן בעלמא שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול עם בהמתו. ויש חולקים – אדם מצווה על שביתת בהמתו ביו"ט כמו בשבת, וכ"ש כשהוא מחמר אחר בהמתו. ולפ"ז אתי שפיר כפשוטו ואיסורא דאורייתא קאמר המתבר. כ"פ ילקוט יוסף.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

כתב הכל בו: שביתת בהמה ומחמר – י"א – שאחר שנקרא מלאכה הרי זה ביו"ט בכלל לא תעשה כל מלאכה, אבל בחוה"מ ודאי מותר. וי"א – שאפילו ביו"ט מותר שאין לאוסרה רק בשבת שפרט לך בה הכתוב. ב"י: ואיני יודע טעמו של המתיר דהא כיון דמקשינן יו"ט לשבת חוץ ממקצת דברים שנתפרשו בתלמוד? ואפשר כיון שמחמר אינו מל"ט מלאכות, אלא לאו בפ"ע, נאסרה רק לשבת ולא ביו"ט. ואין נראה דעת הפוסקים כן.

סעיף ד: מוקצה ביו"ט חמור משבת

סעיף ד: א. מוקצה, אעפ"י שמותר בשבת החמירו בו ביו"ט ואסרוהו.

ב. הגה: ויש מתירין מוקצה אפילו ביו"ט [טור בשם פוסקים], אצל נולד אסור, לדכריהם, אפילו בשבת.

ג. וכל מוקצה שאינו בעלי חיים, כגון אולר של פירות ועצים, סגי כשיאמר: 'מכאן אני נוטל', ואין כריך שירקום [רבינו ירוחם].

ד. ומותר להכין מיו"ט ראשון לשני, צד' ימים טובים של גליות [כל בו]. ועיין לעיל סימן

פ"י כל דיני מוקצה.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. ביצה (ב.): (ב.) תנן – ביצה שנולדה ביו"ט: ב"ש אומרים – תאכל, וב"ה אומרים – לא תאכל.

ואוקמה רב נחמן בתרנגולת העומדת לגדל ביצים: דאית ליה מוקצה אית ליה נולד ודלית ליה מוקצה לית ליה נולד, ב"ש כר"ש (דלית ליה מוקצה), וב"ה כרבי יהודה. ואקשינן (משבת) לפי התיקון של ר"נ: והא תנן ב"ה אומרים – מגביהין מעל השולחן קליפין ועצמות, וב"ש אומרים מסלק את הטבלא כולה ומנערה (משמע שב"ה אין להם מוקטה, וכר"ש ולא כר"י)?

✓ אמר לך רב נחמן: גבי שבת דסתם לן תנא כר"ש, מוקי לבית הלל כרבי שמעון (דלית יה מוקצה). אבל גבי יו"ט דסתם לן תנא כרבי יהודה מוקי לב"ה כרבי יהודה (דאית ליה מוקצה). כ"פ הרי"ף, רמב"ם, וה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א.

ב. אבל הרא"ש בשם רש"י ור"ת – הלכה כר"ש שאף ביו"ט דלית להו מוקצה, שרוב האמורים חולקים על ר"נ. אלא שבה"ג ור"ת כ' – שבנולד הלכה כר"י דאית לי מוקצה. ור"ח ובעל העיטור כ' – שאף במוקצה מחמת איסור הלכה כר"י. סיכום: מוקצה ביו"ט:

- ✓ הרי"ף – הלכה כר"י שיש מוקצה. כ"כ הרמב"ם, ה"ה בשם הרשב"א, הטור בשם השאילתות, הלבוש ופר"ח. כ"ד השו"ע.
- ✓ בה"ג פסק – כר"ש שאין מוקצה ביו"ט.

כ"פ רש"י, ר"י ר"ת ומרדכי בדעת השאילתות. כ"ד הרמ"א.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "מוקצה אף על פי שהוא מותר"

פ' משנ"ב (טו): לעיל (בסימן ש"י) התבאר דיש כמה מיני מוקצה המותרין בשבת (ואסורים ביו"ט):

א. מוקצה מחמת שעומד לסחורה או שהכניסו לאוצר ואין דעתו להסתפק ממנו עד אחר זמן.

ב. מוקצה מחמת מיאוס.

ג. ועוד כמה גווני (ילקוט יוסף – כמו קליפות הראויים למאכל בהמה).

בכל אלו הקילו דווקא בשבת, דחמיר לאינשי ולא חיישינן אם נקל לו לטלטל דבר מוקצה יבוא להקל בשאר איסורי שבת, אבל ביו"ט דקילי ליה שהרי הרבה מלאכות מותרים לו לצורך אוכל נפש, ואם נקל לו במוקצה יבוא להקל גם בשאר איסורים, לכן אסרו לו חכמים לטלטלם ביו"ט.

ולפ"ז: בהמה העומדת לחלבה ותרנגולת לביצתה ושור של חרישה – אסור לשחטן ביו"ט, עד שיכין אותם לכך מעיו"ט, וכן כל כיו"ב צריך הכנה מבע"י (שבת יט:). ודבר שהוא מוקצה מחמת נולד פשיטא דאסור ביו"ט לדעת המחבר.

ב. "ויס מתיריס"

משנ"ב (טז): טעמם, דלא חמיר משבת. וכ' המ"א – דכן דעת הרש"ל. וכן פסק

גם הפר"ח.

"לדבריהם לפי' נטבת"

משנ"ב (יז): אף דיש פוסקים שמתירין אף במוקצה דנולד (כמ"ש המ"א), מ"מ הרמ"א לא רצה להקל בזה, אלא כאותן פוסקים דמחמירין עכ"פ במוקצה דנולד.

ג. "וכל מוקצה שאינו בעלי חיים"

משנ"ב (יח): קאי לסברא הראשונה דמוקצה אסור, דלהמתירין מוקצה א"צ אמירה אלא בגרוגרות וצמוקים משום דמסתמא דחינהו בידיהם כשהעלן לגג ליבשן ואפילו בשבת אסור (מ"א).

שאינו בע"ח – דבעלי חיים לא מהני בשיאמר מכאן אני נוטל אלא צריך לפרט זה וזה אני נוטל (כדלקמן תצז-י).

"כגון האולכר"

משנ"ב (כ): ר"ל ודעתו היה מתחלה רק להסתפק ממנו לאחר זמן, וכ' מ"א – דה"ה בפירות העומדים לסחורה. או במוקצה של גרוגרות וצמוקים שלא נתייבשו לגמרי (כמ"ש רש"י).

משנ"ב (כא): סגי כשיאמר מכאן (מערימה זו) אני נוטל – דאותן שיקח למחר הרי הם כמו שהוברר למפרע דלהם כוון בהכנתו, דבמלתא דרבנן קי"ל דיש ברירה.

"ולאין כריך פירקוס"

• והרמב"ם ס"ל – שצריך לרשום מהיכן יקח

למחר (משמע מהרב המגיד – דלאו דווקא בגרוגרות וצמוקים דהוא הדין בכל מוקצה), וכן משמע מסתימת הרי"ף והרא"ש דדעתם להורות כחכמים, וכן דעת המאירי ואסיפת זקנים והרע"ב, וכן פסק ביש"ש ומ"א (דכיון שהם מוקצים מחמת מעשה שעשה בהם להקצותם שהכניסם לאוצר, הרי הקצם בידיהם למכירה לא סגי בהכנה כל דהו אלא צ' שיברר יפה הפירות שבדעתו לאוכלם ויתן בהם סימן).

• אבל הד"מ כ' – שדעת הב"י שא"צ לרשום, כ"כ הרמ"א, פר"ח, ר"ז וח"א.

ופסק משנ"ב (כב): להלכה בגרוגרות וצמוקים שהעלן לגג ובפירות יש להחמיר. ופירות שמכניסם לאוצר אפשר להקל אסברא קמא.

וכה"ח פסק – לכתחילה להחמיר ובדיעבד יש להקל.

"ומותר להכין מיו"ט ראשון לשני"

משנ"ב (כג): פ' בכגון של פירות ואוצר שא"צ לעשות מעשה, ובאמירה בעלמא הוי הכנה מותר להכין אפילו ביו"ט גופיה מיום אחד לחבירו, דממ"נ אם יום ב' קודש הרי היום חול ומותר להכין, ואם יו"ט א' קודש מחר חול הרי א"צ הכנה כלל, ונמצא שאינו מתקן שום דבר. ורק שעושה מעשה מיו"ט לחברו אסור.

ולפ"ז גרוגרות וצמוקים שצריך לרשום (דהוי מעשה) אסור לעשות סימן להכין פירות ליו"ט שני דשמא מחר חול.

• **אכן מדברי התוס' (כתובות ז) - מבואר דאסור, (וכן הוא בהגהת אשר"י), ומביאו הבית יוסף (תקי"ח), וכן מוכח מהרמ"א (ב). כ"כ הגר"ז וישועות יעקב לאסור אף בכרמלית. כ"פ משנ"ב - וע"י עכו"ם נראה דשרי.**

ד. **"אפי' אם יש לו"**

מ"א (ו): ט"ס הוא וצ"ל ואפי' אם אין לו, וכמ"ש ס"א, דבקדירה אחת שרי להרבות בכל ענין. כ"כ משנ"ב.

או"ז תקי"ג: דין ביצה שנולדה ביו"ט, ובו ח' סעיפים

הנושאים שבסימן זה:

- סעיף א: ביצה שנולדה ביו"ט אסורה.....152
 סעיף ב: ביצה שספק נולדה ביו"ט.....153
 סעיף ג: ביצה שנולדה ביו"ט ונתבשלה עם בשר.....153
 סעיף ד: לכפות כלי על הביצה שלא תשבר.....155
 סעיף ה: ביצה שנולדה ביו"ט א' מותר בשני.....155
 סעיף ו: ביצה שיצאה רובה מעיו"ט וחזרה, מתי תרנגולת יולדת.....156
 סעיף ז: גוי המביא ביצים ביו"ט.....158
 סעיף ח: שחט ביו"ט ומצא בה ביצים גמורות.....159
 סעיף ט: אפרוח שנולד ביו"ט.....160

סעיף א: ביצה שנולדה ביו"ט אסורה

סעיף א: א. ביצה שנולדה ביו"ט ב. אסור ליגע בה, (הגה: דהיינו לטלטלה),
 [מרדכי], **וכל שכן שלא לאכלה. ואם נתערבה, אפילו באלף, כולן אסורות (שכל**
 דבר שיהא מותר למחר, לא בטל).

❖ **שורשי הלכה (המקורות) א. ביצה (ג): אחד ביצה שנולדה ביו"ט**

שאינו מוקצה.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

"בביצה שנולדה ביו"ט"

משנ"ב (א): כ' המ"א – אפי' התרנגולת העומדת לאכילה דליכא בה מוקצה (שיכול לשוחטה לאכילה), מ"מ הביצה עצמה אסורה באכילה, וטעמו: שביצה שנולדה ביו"ט שאחר שבת אסורה מהתורה, (שכל ביצה נולדה היום הוכנה מאתמול שהיה שבת, ואין שבת מכין לחול) וגזרינן יו"ט דעלמא משום יו"ט אחר השבת, וממילא אסורה בטלטול. הרב יעקב יוסף זצ"ל: פרי שנשר מהעץ ביו"ט או בשבת ונתערב עם האחרים כולם אסורים אפי' באלף.

ואחד ביצה שנולדה בשבת אין מטלטלין לא לכסות בה את הכלי, ולא לסמוך בה כרעי המטה. אבל כופה עליה את הכלי בשביל שלא תשבר.

וספיקה אסורה, ואם נתערבה באלף כולן אסורות.

ב. אסור ליגע בה

- מרדכי – ליגע מותר, שמוקצה אסור לטלטל.
- וה"ה כ' – שאף שמוקצה מותר ליגע, ביצה שאני שבנגיעה עלולה להטלטל.
- בעל תרומת הדשן כ' – שאין היתר ליגע בשום מוקצה אלא אם כן ההנחה והתשמיש שמשמש במוקצה אינו אלא לצורך דבר

סעיף ב: ביצה שספק נולדה ביו"ט

סעיף ב: ספק אם נולדה ביו"ט או בחול, אסורה.

- ✓ י"מ – ספיקה שנתערבה באחרות אף באלף לא בטלה. מ"א, גר"ז, כ"פ בשו"ע (יו"ד קב-א), כ"פ הרב יעקב יוסף זצ"ל.
- וי"מ – רק ודאי שנתערב באלף לא בטל, אבל ספקה שהתערבה כולן מותרות. כ"ד הרשב"א וכנ"ד הרמב"ם, סמ"ג בשם ר"ת. כ"כ מור וקציעה – דאפילו נתערב זה הספק חד בתרי בטל. ופסק משנ"ב – שבמקום הפסד יש לסמוך עלייהו

❖ שורשי הלכה (המקורות)

שם: וספיקה אסורה, ואם נתערבה באלף כולן אסורות.
גמ' (ד.): ספיקה אסורה – ספק יו"ט ספק חול. וטעמא משום דהוי דבר שיש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירין לא בטיל.

ספקה שנתערבה באחרות

(הרב המגיד)

סעיף ג: ביצה שנולדה ביו"ט ונתבשלה עם בשר

סעיף ג: א. ביצה שנולדה ביו"ט שנתבשלה בשוגג עם בשר ותבשיל, אם

יש ס' כנגדו הכל מותר חוץ מן הביצה.

ב. אבל אם לבנו בו התבשיל וכיוצא בזה, מידי דלחזותא וטעמא עביד, לא בטיל (דחשיב עי"ז כמין במינו שלא בטיל בדבר שיש לו מתירין – משנ"ב).

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. אם נתבשלה עם התבשיל

• אבי העזרי – אסר אפילו התבשיל שנעשה בספק ביצה שנולדה ביו"ט, וכ"כ הרמ"מ.

• ולפי ר"ת – שפ' דהא דאמרינן דבר שיש לו מתירין לא בטיל דווקא כשהוא בעין אבל טעמו בטל בס', נראה שהתבשיל מותר כיון שלא נתכוין לבטלה.

כ"ד הר"ן – שדווקא מין במינו לא בטיל דבר שיש לו מתירים, אבל מין שאינו במינו בטל. כ"כ התוס' שכ"ה בירושלמי, כ"מ מהרמב"ם והרשב"א.

כ"כ כל בו – התבשיל מותר, והביצה אסורה, שמי ביצים לא נותנים טעם כלל.

ב. כ' הגהות שערי דורא בשם מה"ר איסרל: אם ליבנו בביצה מאכל או מילאו בו תרנגולת אסור. שכל הקדרה מתוקנת בכך וחשיב מין במינו שלא בטל.

כ' הבי" – אף לדעת ר"ת אסור, שכל שלמראה ולטעם לא בטל. כ"כ מרדכי בשם ראבי"ה – לאסור מטעם זה.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "בשוגג"

משנ"ב (ו): ובמזיד לא מהני ליה הבטול אף דהוא איסור דרבנן (כמבואר ביו"ד צ"ט –ו).

"הכל מותר"

משנ"ב (ז): אף שהיתה הביצה שלמה וקלופה (שאם לא היתה קלופה היה מותר אפילו בדליכא ס' כנגדה) ואף שנטרפה ונתערבה עם התבשיל, מ"א – דהא דקי"ל דדבר שיש לו מתירין לא בטיל הוא דווקא כשהוא מין במינו אבל לא זה שהוא מין בשאינו מינו (ול"ד לליבן בה התבשיל, דכל שלמראה לא בטיל).

משנ"ב (ח): הכל מותר – דווקא כשנתבשלה עם בשר שרי אבל עם ביצים אחרות אסורים כל הביצים דמין במינו לא בטיל בדבר שיש לו מתירין.

אבל דעת רמ"א (ביו"ד ק"ב-ד) – כיון שהוא רק טעמו בלבד ולא ממשו של איסור בטיל אפילו בדבר שיש לו מתירין. ובמקום מניעת שמחת יו"ט יש לסמוך ע"ז.

ב. "מידי דלחזותא וטעמא"

לפי המ"א – כדי לאסור בעינן דווקא תרוייהו חזותא וטעמא.

אבל לפי הש"ך (יו"ד ק"ב-סק"ה) – סגי לחזותא או לטעמא, כ"ד הגר"א.

סעיף ד: לכפות כלי על הביצה שלא תשבר

סעיף ד: מותר לכפות עליה כלי כדי שלא תשבר [ביצה ג:], **ובלבד שלא יגע בה הכלי** (דמצוי להתנענע הביצה ע"י נגיעה), [הרא"ש בשם הירושלמי].

❖ **ענפי הלכה** (האחרונים)
"לכפות עליה"
בעת שהתרנגולת מטילתה שתפול בו, דהרי היא מוקצה ונמצא מבטל עי"ז הכלי מהיכנו (לעיל בסימן ש"י-ו).

משנ"ב (יא): אבל אסור ליתן תחתיה כלי

סעיף ה: ביצה שנולדה ביו"ט א' מותר בשני

סעיף ה: אם נולדה ביו"ט ראשון מותרת ביו"ט שני בשני יו"ט של גליות, אבל בשני יו"ט של ראש השנה וכן בשבת ויו"ט הסמוכים זה לזה (בין לפני שבת או אחריו – משנ"ב), **נולדה בזה אסורה בזה** (כיון שאין שבת מכין ליו"ט ואין יו"ט מכין לשבת).

ב. הגה: ואם יו"ט זיוס א' ז' ונולדה בצצת סלפניהם, מותר זיוס ז' של גליות [מהרי"ל].

ומפרש רבה (ב:): טעמא דאיסור דביצה שנולדה ביו"ט משום הכנה, (שכל ביצה שנולדה היום הוכנה מאתמול), ולכן כשנולדה ביו"ט אחר השבת אסורה מהתורה כיון שהוכנה בשבת. ויו"ט בעלמא אסורה גזרה יו"ט שאחר השבת. ושבת בעלמא אסורה אטו יו"ט שלפני שבת.

❖ **ענפי הלכה** (האחרונים)

"שני יו"ט של ר"ה"

משנ"ב (יד): מפני ששני הימים הם קודש וכיום אחד ארוך הן חשובים. כ' כנה"ג – ובספק אם נולדה ביו"ט ראשון מותרת אף ביו"ט שני של ר"ה, והעולת שבת מחמיר,

❖ **שורשי הלכה** (המקורות)

א. ביצה (ד:): איתמר – שני יו"ט של גליות: רב אמר – נולדה בזה מותרת בזה (דחד מנייהו חול, וממ"נ מותרת – רש"י). ורב אסי אמר – אסורה. איתמר – שני יו"ט של ר"ה: רב ושמואל דאמרי תרוויהו נולדה בזה אסורה בזה, דשניהם קדושה אחת. איתמר – שבת ויו"ט בזה אחר זה: רב אמר – נולדה בזה אסורה בזה. ור' יוחנן אמר – נולדה בזה מותרת בזה. אמר רבא הלכתא כותיה דרב בהני תלת, בין לקולא בין לחומרא.

הרב יעקב יוסף זצ"ל: ביצה שנולדה ביו"ט שחל ביום שישי ונשברה ונתערבה באחרות – מותרת, ולא מקרי דבר שיש לו מתירים כיון שאחר שבת הכל יאסר, שביצה קלופה שעבר עליה לילה אסורה.

כן החמיר בגדי ישע והרב יעקב יוסף זצ"ל.

ב. "ביום א' ב"

משנ"ב (יז): ואם חלו יו"ט בשבת וביום ראשון, אסור ביום ראשון שמא היום קודש.

סעיף ו: ביצה שיצאה רובה מעיו"ט וחזרה, מתי תרנגולת יולדת

סעיף ו חלק 1: א. ביצה שיצאה רובה מעיו"ט וחזרה ואח"כ נולדה ביו"ט – מותרת (שהרי היא כילודה מעיו"ט).

ב. לפיכך אפילו בדק בקינה של תרנגולת עיו"ט סמוך לחשיכה ולא מצא בה ביצה, ולמחר השכים (קודם עלות השחר) ומצא בה ביצה – מותרת, שתרנגולת אינה יולדת בלילה, ואנו תולין שמא תמול יצא רובה וחזר. והוא שיש תרנגול זכר תוך ס' בתים ואינו מפסיק נהר שאין בו גשר, שאם לא כן אפשר שתלד בלילה ואסור. אבל אם לא בדק מעיו"ט, אפילו ליכא זכר בהדה שריא, שאנו תולים שמא תמול נולדה.

ג. ובלא זכר רובן יולדת ביום (פי' אף בלא זכר רובן יולדות ביום ולא הוא ספק השקול כדי לאסור), לפיכך מותר ליקח ביצים מן האינו יהודי בליל ראשון של יו"ט, דתלינן שמעיו"ט נולדו. וכן בליל שני של שני ימים טובים של גליות, ד. אבל לא בליל שני של ר"ה ולא בליל יו"ט שאחר השבת...

בלילה נולד בלילה, זה עטלף. כל שתשמישו בין ביום ובין בלילה – נולד בין ביום ובין בלילה זהו האדם. נפק"מ להא דאמר רב מרי בריה דרב כהנא: בדק בקנה של תרנגולין מערב יו"ט ולא מצא בה ביצה, ולמחר השכים (לפני תחילת היום) ומצא בה ביצה – מותרת, שודאי נולדה מעיו"ט, ואף שבדק, אימר:

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. ביצה (ז): א"ר יוחנן – ביצה שיצאה רובה מעיו"ט וחזרה ויצאה ביו"ט – מותרת, דחשיב לידה משיצאה רובה.

ב. שם: תנו רבנן – כל שתשמישו ביום, נולד ביום זו תרנגולת. כל שתשמישו

ב. "אינה יולדת בלילה"

מסכם משנ"ב (כב) מהגמרא: דכל שתשישה ביום (כגון תרנגולת) מולידה רק ביום, ואף דאם היא מתחממת מן הקרקע תוכל לילד לפעמים אף בלילה, לא תלינן בזה דכיון דאיכא זכר אפילו בבית אחר רחוק ממנה ושומעת קול קריאתו אינה רוצה להתחמם מן הקרקע ונזקקת להתרנגול, ומ"ש שאין בו גשר שאם יש בו גשר תעבור על הגשר.

"אפשר שתלד בלילה"

משנ"ב (כג): ואף שרובן אפי' מתחממות מן הקרקע אינן יולדות בלילה, כאן אזלינן בתר המיעוט, כיון שבדק אתמול ולא היה שם ביצה והיום השכים קודם עמוד השחר ומצא, תלינן דילדה בלילה ואסור.

"אבל אם לא בדק מעיו"ט"

משנ"ב (כד): פי' והשכים קודם עמוד השחר ומצא תלינן מעיו"ט נולד. אבל בדק אחר עמוד השחר מצא אסור מספק (ואף דהוא ספק דרבנן בדבר שיש לו מתירין מחריגין אפילו בספיקא).

ג. "וכן בליל שני של ר"ה"

משנ"ב (כו): דאפילו אם נאמר שנולדה ביו"ט ראשון הרי נולדה בזה מותרת בזה, אבל אם הביא ביום אפילו ביו"ט שני של גלויות אסורה דשמא היום נולדה.

ד. "של ר"ה וכו' שאחר השבת"

משנ"ב (כז): דאפילו אם נאמר שנולדה ביום ראשון של ר"ה או בשבת הרי ג"כ אסורה. וכ' עו"ש – ואפילו אם חל יו"ט

לא בדק יפה יפה. א"נ אימר: יצתה רובה וחזרה הואי.

איני? והא אמר רבי יוסי בן שאול אמר רב: בדק בקנה של תרנגולת מערב יו"ט ולא מצא בה ביצה, ולמחר השכים ומצא בה ביצה – אסורה? התם בדספנא מארעא (שקולטת מהעפר כששאין זכר, ואז מטילה אף בלילה), והכא דאיכא זכר. דאיכא זכר: אמר רב גמדא משמיה דרב – כל היכא דשמעה קליה ביממא. עבד רב מרי עובדא עד שתין בתי. ואי איכא נהרא – לא עברא.

ובדספנא מארעא, מאי איריא בדק, כי לא בדק נמי אסור? כי לא בדק – אימא מאתמול הואי (ושרי, דאף בלא זכר רובן יולדות ביום. ולא חיישינן שיצא רובה וחזרה, שאינו שכיח). כ"פ התוס' והר"ן.

ג. כ' הרא"ש: הילכך מותר ליקח ביצים מן הגוי בליל ראשון של יו"ט דתלינן מערב יו"ט ילדה וכן בליל שני בשני ימים טובים של גלויות. כ"כ מרדכי והר"ן.

כ' הרב המגיד בשם הרשב"א – וטעמו משום דרובן הן מזכרים שאינן יולדות אלא ביום, ואפילו בדספנא מארעא הרי אמרן דרובן אינן יולדות אלא ביום. ומשום הכי כתב המרדכי דאפילו אין תרנגול זכר בעיר שרי.

ד. כ' הר"ן והג"א: אבל בליל ב' דר"ה אסור. ובטור גרס – ולא ביו"ט שאחר השבת ופשוט הוא.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

שני אחר השבת.

סעיף ו' 2: גוי המביא ביצים ביו"ט

סעיף ו' חלק 2: א. הגה: וא"י המביא ביצים ביו"ט ראשון ומסיח לפי תומו שנוולדו מאתמול – מותר לסמוך עליו (כיון שהוא מילתא דרבנן וגם לא איתחזק איסורא – משנ"ב), [מרדכי].

ב. ודווקא ביו"ט שחל באמצע השבוע (שאיסורו מדרבנן), אבל ביו"ט שחל באחד בשבת, שאז יש לחוש שמא נולדה בשבת ואסור מלאורייתא ביו"ט, אין אינו יהודי מסיח לפי תומו נאמן.

ג. ודווקא ביו"ט ראשון, אבל ביו"ט שני, אפילו ר"ה – נאמן, לאינו אלא לרבנן [תרומת הדשן].

דעלמא שאסור מדרבנן, אבל יו"ט שאחר השבת שאסור מהתורה אין לסמוך על גוי המסיח לפי תומו.

ג. אמנם נראה דאם חל יו"ט בשבת וביום ראשון, דהשתא הוי יו"ט שני יו"ט שלאחר השבת, סמכינן אגוי מסיח לפי תומו משום דלדידן דבקיאינן בקביעא דירחא אינו אלא מדרבנן.

ונראה נמי דכל שכן שני ימים טובים של ר"ה דקיימא לן נולדה בזה אסורה בזה, אם הגוי מסיח לפי תומו סמכינן עליה דהכא ליכא הכנה מן התורה כל עיקר.

ואף שכ' הרא"ש – דאין גוי מסיח לפי תומו נאמן אלא בעדות אשה בלבד (וכ"כ הרשב"א והריב"ש), כיון דמידי דרבנן הוא הסומך על דברי המרדכי לא הפסיד.

מסכם הרב יעקב יוסף זצ"ל: גוי מסיח לפי

❖ שורשי הלכה (המקורות)

כ' הר"ן: יש מתירים – ליקח ביצים מן הגוים אפילו ביום ראשון של ראש השנה ובשני ימים טובים של גליות משום דרובן של ביצים לאו בני יומן נינהו ואזלינן בתר רובא. כ"כ התוס'.

מיהו יש להסתפק, אי אזלינן בתר רובא בדבר שיש לו מתירין כיון דקיימא לן אפילו באלף לא בטיל. כ"ד ה"ה בשם הרשב"א. כ"כ המרדכי.

א. כ' עוד המרדכי: חנווני גוי מסיח לפי תומו דנולדה קודם יו"ט נראה דשרי, הואיל ואין הגוי משביח מקחו, דיותר טובים שנולדו מחדש מאותם שנולדו מערב יו"ט, והוא שאין הגוי בקי בטיב ישראל.

ב. וכתוב בתרומת הדשן – דווקא ביו"ט

ולפ"ז אם הביאה ביום א' קודם עמוד השחר דליכא למיחש שמא נולד בלילה (שאינה יולדת בלילה) ועכו"ם מסל"ת דנולד מע"ש – שרי. דאף את"ל שנולדה בשבת אין איסורה אלא מדרבנן ובדרבנן מסל"ת נאמן.

"אין עכו"ם מסל"ת נאמן"

כ' המ"א (יג) בשם הרש"ל: במדינותינו שמביאים הרבה ביצים בבת אחת ודאי רוב הביצים הם מהנולדים מכבר, וע"כ נאמן הנכרי שמסל"ת שנולדו קודם שבת. כ"כ הט"ז ומשנ"ב.

ג. "ביו"ט שני אפילו ר"ה"

משנ"ב (לב): ר"ל שחל ר"ה ביום השבת וביום ראשון, והביא העכו"ם ביום א' נאמן במסל"ת, דגם הוא אינו אלא מדרבנן דאנן בקיאיין בקביעא דירחא והעיקר הוא יום הראשון, ובדרבנן נאמן העכו"ם במסל"ת.

תומו שנולדה מעיו"ט –

אם יודע טיב ישראל – אינו נאמן.

אם אינו יודע: ביו"ט רגיל – נאמן, ביו"ט

שאחר בשבת – אינו נאמן.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "ומסל"ת שנולדו מאתמול"

משנ"ב (כח): מיירי שאין הגוי יודע שביצה שנולדה היום אסורה לישראל, דאם ידע אינו נאמן שמתכווין להשביח מקחו. ואם הביצים הם של ישראל והגוי מסל"ת דמעיו"ט נולדו נאמן, אף שיודע בטיב ישראל, כיון שאין לגוי שום הנאה מזה.

ב. "שמא נולדה בשבת"

משנ"ב (ל): ודעת המ"א דאפילו נולדה בשבת ליכא איסור דאורייתא, דעיקר החשש שמא נולדה היום וא"כ נגמרה מאתמול בשבת, ונמצא דשבת הכין ליו"ט ואסור מן התורה.

סעיף ז: שחט ביו"ט ומצא בה ביצים גמורות

סעיף ז: השוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות (אפילו בקליפתן – גר"ז

ומשנ"ב) – מותרות (דכל זמן שלא נולדה חשבינן זה כגופה), ואפילו ביו"ט של אחר השבת.

ביו"ט, דביצים גמורות במעי אמן מילתא דלא שכיחא היא, ומילתא דלא שכיחא – לא גזרו בה רבנן.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

ביצה (ב:): תניא: השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות – מותרות לאכלן

כ' הרא"ש: משמע דבכל יו"ט איירי אף ביו"ט שאחר השבת.¹¹

סעיף זז: אפרוח שנולד ביו"ט

סעיף זז: אפרוח שנולד ביו"ט – אסור.^ב ואם נולד בשבת, אסור ביו"ט שלאחריו.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. ביצה (י): איתמר – אפרוח שנולד ביו"ט: רב – אסור, דמוקצה הוא. ושמואל ור' יוחנן – מתירים.

להלכה:

• ✓ הר"ח – אסור. כ"פ הרמב"ם, הרא"ש בדעת הגאונים והרי"ף והב"י.
• והרו"ה – מתיר. כ"פ הרשב"א.

ב. כ' רבנו יחיאל: ואם נולדה בשבת אסורה ביו"ט שאחריו משום הכנה. כ"פ שו"ע.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "נולד ביו"ט אסור"

משנ"ב (לו): אסור באכילה ובטלטול, ואף המתירין מוקצה ביו"ט מודים במוקצה כזה שאסור, שהרי כל שלא יצא אינו ראוי (הביצה עם האפרוח שבתוכו) לאכילה אף לכלבים (תוס' ורש"ל).

ב. "אסור ביו"ט שלאחריו"

משנ"ב (לז): מה האיסור?

■ הט"ז כ' – שאסור מהתורה לפי שע"י לידה זו הוכן לאכילה, וכיון שבשבת א"א לשחטו ולאכלו נמצא שהוכן בשבת לאכלו ביו"ט שלאחריו.

■ וא"ר והמ"א בשם הר"ן – כ' שאסור מדרבנן.

¹¹ מקשה הרא"ש: וא"ת, כיון שהביצים גמורות יתכן שאם לא היו שוחטים היתה מטילה ביו"ט והיתה אסורה?
וי"ל – שאין שייך הכנה במעי אמה מאתמול עד שתצא לאויר העולם. כ"כ הר"ן ובדעת

הרי"ף וה"ה בדעת המפרשים.
והמ"א כ' בשם הרמב"ן – ועוד שטעמה משובח יותר אחר שנולדה, וא"כ חסר בה הכנה של הלידה.

או"ז תקי"ד: שלא לכבות ביו"ט, ובו י"א סעיפים

הנושאים שבסימן זה:

- 161..... סעיף א: לכבות דליקה ביו"ט
- 164..... סעיף ב: להתעסק בפתילות בנר דולק
- 165..... סעיף ג: למנוע שריפת כל הנר
- 167..... סעיף ד: לתקן פתילה שכבתה להדליקה בו ביום
- 168..... סעיף ה: נר של בטלה, ושל בית הכנסת
- 169..... סעיף ו: אין נותנים נר ע"ג אילן מעיו"ט
- 170..... סעיף ז: אין פוחתין נר של חרס
- 170..... סעיף זו: לחתוך פתילה לשנים
- 171..... סעיף ט: לגדול, להבהב הפתילה
- 172..... סעיף י: להסיר הפחם מראש הפתילה
- 172..... סעיף יא: ברכה על הדלקת נרות ביו"ט

סעיף א: לכבות דליקה ביו"ט

סעיף א: אסור לכבות דליקה ביו"ט (משום הפסד ממון לא הותר כיבוי ביו"ט - משנ"ב), אפילו אם רואה ביתו שנשרף, אם אין שם סכנת נפשות. ואין מכבין הבקעת, ואפילו כדי שלא יתעשן הבית או הקדירה ^ב.או כדי לשמש מטתו (דאסור לשמש בפני הנר - משנ"ב).

^ג.הגה: וי"א דווקא אם אפשר להציל הקדירה בלא כיבוי, אבל אם אי אפשר להציל או לבצל הקדירה צענין אחר רק שיכבה - מותר לכבות, [הרא"ש, מרדכי, הר"ן, הרשב"א וטור], וכנ"ל עיקר.

^ד.וכן צבית, אם ישרף הבית לא יהיה לו מקום לאכול שם ויפסיד סעודתו - מותר לכבות, אבל אם יש לו בית אחר לאכול שם - אסור לכבות משום הפסד ממונו [ב"י בשם אורחות חיים].

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. ביצה (כב.): בעא מיניה אביי מרבה – מהו לכבות הדליקה ביו"ט? היכא דאיכא סכנת נפשות לא קא מיבעיא לי דאפילו בשבת שרי כי קא מיבעיא לי משום איבוד ממון מאי? אמר ליה – אסור. איתיביה – אין מכבין את הבקעת כדי לחוס עליה, ואם בשביל שלא יתעשן הבית או הקדירה – מותר (ובדליקה ודאי יש עישון הבית גדול, למה אסור)? ההיא רבי יהודה היא כי קאמינא לרבנן. פרש"י: ר' יהודה היא – שמתיר במכשירי אוכל נפש, אבל לרבנן אף בקעת אסור.

ב. ביצה (כב.): בעא מיניה – מהו לכבות את הנר מפני דבר אחר (תשמיש המיטה)? אמר ליה אסור. איתיביה אין מכבין את הבקעת כדי לחוס עליה ואם בשביל שלא יתעשן הבית או הקדירה מותר? אמר ליה ההיא רבי יהודה כי קאמינא לרבנן.

להלכה:

- רוקח – מותר, דלא קי"ל כרבנן אלא כר' יהודה.
- וישאר הפוסקים – פסקו כרבנן שאסור.

ג. כ' הרא"ש: אסור לכבות הבקעת – היינו באפשר להצילה מעישון בלא כיבוי, כגון שיסירנה מאש זה לבשלה על אש אחר. אבל אם אין לו אש וצריך לבשל קדירתו באש זה, ואם לא יכבה תתעשן הקדירה מותר לכבות לצורך אוכל נפש. כ"כ ה"ה בדעת הרשב"א, וכ"כ הטור. כ"פ הרמ"א.

אבל לרמב"ם והרי"ף – אסור בכל עניין. כ"פ הב"י (ולכן השמיט דברי הרא"ש בשו"ע). וד"מ פסק להקל.

ד. כ' הר"ן: יתעשן הבית – ואחרים פירשו (דלא כרש"י) דבשביל שלא יתעשן הבית היינו מפני הפסד ממון שאינו צורך יו"ט, דאי מפני שלא יתעשן הבית ודאי צורך אוכל נפש הוא, ואף לרבנן שרי.

כ"כ המרדכי בשם רבינו אלחנן – דהא דאיבעיא לן מהו לכבות בבית שאין בו צורך יו"ט כלל אלא דר בבית אחר, אבל דר באותו בית ואין לו בית אחר לדור בו, אין לך צורך יו"ט גדול מזה ומותר אפילו לרבנן דרבי יהודה.

כ"כ אורחות חיים בשם התוס' – דליקה שנפלה בבית שהוא דר בו ואם לא יכבה יפסיד סעודתו מותר.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "ביתו שנשרף"

משנ"ב (ב): היינו אפילו אין לו בית אחר לדור שם וימנע משמחת יו"ט אסור לדעה זו, דמ"מ לא חשיב זה צורך אוכל נפש, כמ"ש הב"י (והרמ"א בסמוך מתיר).

"אין מכבין הבקעת ואפילו כדי"

משנ"ב (ג): אפי' כדי שלא יתעשן – וכ"ש אם כוונתו לכבות בשביל שחס עליו שלא ישרף כולו. וכ' האור זרוע – אף שדעתו שישאר לבשל בו עוד הפעם באותו היום דאסור. כ"כ שיטה מקובצת.

"שלא יתעשן הבית או הקדרה"

ובא"ר מסתפק בזה.

"ויפסיד סעולתו"

עולת שבת: מיירי שיש לו סעודה אחרת, שאם לא כן מותר לכבות, כ"כ משנ"ב.
כ' הט"ז: ובמקום סכנה בין הגויים מותר לכבות. כ"כ משנ"ב.

וכ' משנ"ב (יא) - שאף אם רק יפסיד מקום לסעוד מותר לכבות, דזהו בכלל אוכל נפש. מ"א - ה"ה אם ישרפו כלי סעודתו מותר לכבות.

"אסור לכבות משום הפסד ממונו"

כ"ד הרשב"א בעבודת הקודש, הרי"ף, רמבם, הטור וש"ע ועוד אחרונים.
לאפוקי א"ר בשם יש מתירים.

ובשו"ע (שלד-כו): בזה"ז שאנו שרויים בין הנכרים דיש חשש סכנת נפשות מותר לכבות אפילו בשבת.

הרב יעקב יוסף זצ"ל: בבית שיש חשמל וגז מותר לכבות השריפה מחשש לסכנה, ואף שיכול לפנות בני הבית מותר לכבות. וכן מותר לכבות שריפת קוצים במקום שרבים מצויים, וכן מותר לכבות רכב בוער כיון שיש חשש שיהיה פיצוץ. אם שכחו לכבות דוד חשמלי ושיש חשש שיתפוצץ מותר לומר לגוי לכבות. עיין עוד הרבה פרטים בסימן של"ד כיבוי דלקה בשבת.

משנ"ב (ד): או הקדרה - ולא חשיב כיבוי זה אוכל נפש אף שאין לו מקום אחר להעמיד הקדרה, מפני שאין כיבוי הבקעת מסייע כלום לאוכל נפש אלא שמונע ההיזק, וס"ל לדעה זו דלאו כל מכשירי אוכל נפש התירו אלא דווקא אותן שהן קרובין יותר לתיקון האוכל.

ג. "אס אפסד להכיל הקדרה"

משנ"ב (ו): להציל הקדרה - מעישון, כגון שיכול לעשות אש במקום אחר ולהעמידה שם, והוסיף המרדכי - או שישליך הבקעת לחוץ שלא תעשן, ולא לכבותה ממש.

"מותר לכבות"

משנ"ב (ז): דעה זו ס"ל דזהו צורך אוכל נפש ממש ומותר הכיבוי. וכמ"ש הט"ז (תק"ב) שאם האש גדולה ומקדיחה לתבשיל מותר לכבות קצת. כ"כ א"ר.

ד. "אס יסרף הבית"

לכבות שלא יעשן הבית

■ מהרמ"א - שהשמיט עישון הבית משמע דס"ל כהמחבר שפסק כהרי"ף והרמב"ם שאסור. גם הרא"ש והרשב"א השמיטו, דמשמע שאוסרים, כ"פ הגר"ז ומשנ"ב.
■ מיהו הב"ח - יש להקל כמהרדכי והר"ן.

"לא יהיה לו מקום"

משנ"ב (י): אבל אם ימצא מקום לאכול אפילו בבית עכו"ם אסור לכבות (מ"א),

סעיף ב: להתעסק בפתילות בנר דולק

סעיף ב: א. להטות הנר כדי להרחיק השמן מן הפתילה (כדי שיכבה מהר - משנ"ב) חשיב כיבוי ואסור. ב. וכן אסור ליקח פתילה מנר הדלוק אפילו ליתנה בנר אחר שהרי כשמוציאה מיד הוא מכבה אותה.

ג. הגה: ומותר להוסיף פתילות לנר דולק כדי שיבעיר הרבה וככה צמחורה [ר"ן].

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. שם (כב.): עולא איקלע לבי רב יהודה, קם שמעיה זקף לה לשרגא. איתיביה רב יהודה לעולא: הנותן שמן בנר חייב משום מבעיר, והמסתפק ממנו חייב משום מכבה? אמר ליה: לאו אדעתאי. פרש"י: זקף לשרגא - שהיה רוצה שיסתלק השמן לאחוריו, ולא ימשך אחר הפתילה, ותכבה. חייב משום מכבה - וכבוי ביו"ט לא אשתרי.

ב. חייב משום מכבה

● והתוס' פ' - לא שממהר הכיבוי, שזהו גרם כיבוי המותר ביו"ט, אלא שבאותה שעה שהוא מסתפק ממנה מכבה קצת ומכסה אורה. כ"כ הגמ"י ומרדכי. ולפ"ז נר שעווה מותר לחותכה מלמטה.

● והרא"ש - גרם כיבוי שמותר, דווקא כשאינו נוגע בדבר הדולק אלא חוצה לה, אבל המסתפק מהשמן או מהפתילה אסור ששניהם גורמים ההדלקה. ולכן אסור ליטול פתילה דולקת מנר זה לנר אחר. ב"י - משמע שבנר של שעה אסור לחתוך ממנו, כיון שעושה מעשה בגוף השעווה.

כ"ד הטור.

ג. כ הר"ן: המסתפק ממנו חייב משום מכבה - מיהו להוסיף בה פתילות דשרי, דכולה הדלקה היא, שאם לא כן יהא אסור להדליק שתי פתילות בנר אחד, שהרי אי אפשר להדליקן כאחת, אלא ודאי שרי.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "חשיב כיבוי ואסור"

משנ"ב (יד): וכ"ש שאסור להסתפק מן השמן שבנר בשעה שהוא דולק (לבוש), דכיון שמסיר שמן מעט מהנר עי"ז כהה אורו קצת והרי זה כמכבה (תוס' ויש"ש).

מ"א (ה): חתיכות חלב או שעווה המונחות בנר מותר ליקח אחת מן החתיכות הרחוקות מן הפתילות, כיון שאין הפתילה יונקת עדיין מהם כלל. כ"כ משנ"ב.

ב. "מיד הוא מכבה"

כ' הגר"ז: בד"א כשמוציאה לגמרי מן השמן אבל מותר להוציא מקצתה העליון חוץ לשמן כדי שתאחזו האור בזה המקצת שהוציא מן השמן ותהא הפתילה דולקת יפה. כ"כ משנ"ב.

להרבות האורה, אבל לקרב הכיבוי אסור. כ"כ המאירי, א"ר בדעת ספר המנהיג. כ"כ הרב יעקב יוסף זצ"ל – שאפי' גרם כיבוי אסור. כ"כ משנ"ב – שראוי להחמיר.

מ"א (ו): אסור לחמם נר של שעה ולדבוק בכותל או במנורה גזירה שמא ימרח (דהיינו שישפשפנו להחליקו ע"פ שטח הכותל והוא תולדה דממחק). כ"כ משנ"ב.

ג. "להוסיף פתילות"

מ"א (ו): וה"ה דמותר לכפול נר של שעה (ולהדליק גם ראש התחתון) כדי שישרף במהרה. כ"כ משנ"ב.

"שיכבה צמורה"

מיהו הרשב"א (בעבודת הקודש): להרבות פתילות בנר הדולק מותר רק אם הוא

סעיף ג: למנוע שריפת כל הנר

סעיף ג: נר של שעה שרוצה להדליקו ביו"ט וחם עליו שלא ישרף כולו, יכול ליתן סביבו קודם שידליקנו דבר המונע מלישרף (כגון חול), בענין שיכבה כשיגיע שם.

ב. הגה: ויש מתירין לחתוך נר של שעה צאור, דהיינו שמדליקים גם למטה כדי לקצרה, וכן נוהגין. אצל ע"י סכין, אסור [הגמ"י והגהות אשירי ומרדכי ותוס'].
ג. ומותר להעמיד נר במקום שהרוח פולט, כדי שיכבה (דהוי גרמא), אצל אסור להעמידו פס, אם כבר הרוח מנשז [מהרי"ל].

מהנר או פתילה של שעה. כ"כ הגמ"י.
● והג"א – אף שמדינא מותר ליטול חתיכות קטנות של חלב שבנר, לכתחילה אסור לעשות כן בשעה שהנר דולק (מאו"ז).
● והרא"ש – אוסר בעודו דולק לחתוך ממנו, כיון עושה מעשה בגוף השעה הדולק.

ופסק הד"מ: המנהג פשוט להתיר, ואפשר שכ"ד הטור.

ג. כ' ד"מ (ג) בשם מהרי"ל: יכול להעמיד נר של שמן ביו"ט במקום שהרוח שולט בו ואתי לידי כיבוי אבל לא יעמידנו שם

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. כ' הטור: נר של שעה שרוצה להדליקו ביו"ט וחם עליו שלא ישרף כולו, יכול ליתן סביבו דבר המונע מלישרף בענין שיכבה כשיגיע שם דגרם כבוי מותר.

ב. לחתוך נר של שעה כדי לקצרה

● תוס' – מותר, כיון שבשעה שחותך אינו מכחיש מאור שלה, אף שגורם לכיבוי. ודווקא לחתוך באור, אבל ע"י סכין אסור. כ"כ המרדכי – מותר להסיר חתיכות חלב

לתחוב אותו בחול אפי' אחר הדלקה.

ב. **"ויס מתירין לחתוך"**

משנ"ב (כב): ביאור שיטה זו (שיטת התוס') – דעד כאן לא אסרו משום מכבה אלא במסתפק מן השמן שבנר בשעה שהוא דולק ומשום שבשעה שמסתפק מכהה אורו קצת, מה שאין כן בנר של שעה דבשעה שחותך למטה אינו נוגע זה להאור כלל, ורק שאח"כ ימהר לכבות, וזהו רק בכלל גרם כיבוי דשרי.

"וכן נוהגין"

מ"מ עולת שבת וא"ר וכ"ד מהרש"ל בים של שלמה – שלכתחלה יש לחוש לדעת הרא"ש. וכ"ד הרשב"א והמנהיג והמאירי כדעת הרא"ש דסבירא להו דגרם כיבוי אסור. והובא במשנ"ב.

"ע"י סכין אסור"

משנ"ב (כ"ד): שעל ידי חיתוכו עושה עוד פתילה להאיר והוי בכלל תיקון מנא, וכ' פמ"ג – אף על פי שאינו מכוין לכך.

ג. **"במקום שהרוח פולט"**

והמ"א (י) – חולק, שהרי בכל רגע ורגע הרוח מנשב ומכבה. כ"כ הגר"ז וח"א.

"אסור אם כבר הרוח מנשב"

משנ"ב (כו): אפילו הוא רק רוח מצויה אסור, דאז חשיב כמכבה ממש.¹²

כשכבר הרוח מנשב. כ"פ הרמ"א. וכ' עוד – דמותר לילך עם נר של שמן ביו"ט אף על פי שמזיז השמן מכל מקום הואיל ואינו מתכוין לכיבוי שרי.

❖ **ענפי הלכה** (האחרונים)

א. **"נר של שעה"**

כה"ח: זוהי דעת הרא"ש והטור (שאוסרים לחתוך נר של שעה). והרמ"א שכ' שיש מתירין – זוהי דעת התוס' מרדכי והג"א.

"קודם שידליקנו"

משנ"ב (כ): אף שבסימן (של"ד-כב) מתיר גרם כיבוי (בדליקה), היינו שם שאינו נוגע בדבר הדולק (אלא נותן עליו משקין שיכבה כשיגיע להם האש), אבל כאן נוגע בשעה שמוכנת כולה להדלקה אסור, בין שחותך אותה ומקצרה ובין שעושה איזה דבר סביבה שיכבה הפתילה. זהו סברת המחבר. אבל הב"ח והט"ז והמ"א – חולקים ע"ז וס"ל דאפילו לאחר שהדליקה ג"כ מותר ליתן דבר המונע מלישרף מאחר שאינו עושה מעשה בגוף דבר הנדלק. כ"כ א"ר.

"דבר המונע מלישרף"

משנ"ב (כא): כגון שיתן סביבו חול, או לתחוב אותו לתוך חול תיחוח בענין שאין בו משום עשיית גומא, דכשיגיע לשם האש יכבה. ולפי הב"ח והט"ז הנ"ל דדבר המונע מותר ליתן אפילו אחר הדלקה, יהיה מותר

ולכן מותר לכבות האש שבגז ע"י שמניח קומקום מים על הגז ורותח וגולש ומכבה, ואז מותר לסובב הכפתור לכבות הגז. וכן מותר לכבות הגז ע"י שעון שבת.

¹² הרב יעקב יוסף זצ"ל: כמה דיני כיבוי ביו"ט: אף שגרם כיבוי אסור ביו"ט, בגחלת של מתכת (שהוא דרבנן) שרי.

הלכות חוה"מ

או"ז תק"ל: איסור מקצת מלאכות בזוה"מ, ובו סעיף אחד

הקדמה – חוה"מ

בכל מלאכה, תלמוד לומר: 'השביעי', שביעי עצור בכל מלאכה, ואין ששה עצורין בכל מלאכה, הא לא מסרן הכתוב אלא לחכמים, לומר לך איזו מלאכה אסורה בחולו של מועד ואי זו מותרת.

• מלאכות המותרות בחוה"מ הם מלאכות שהינן לצורך המועד, או מלאכות שאי עשייתן תגרום נזק כספי.

• פירוט מלאכות המותרות חוה"מ:

מלאכות שהן לצורך "אוכל נפש", כלומר, לצורך הכנת מאכלים שיאכלום במועד, מותרות.

מלאכת "דבר האבד", כלומר: מלאכה שאם לא יעשה בחוה"מ יגרם הפסד ממון. העושה מלאכת דבר האבד בחוה"מ, ישתדל למעט בטרחה, עד כמה שהדבר אפשרי. אין לגרום בכוונה שמלאכת דבר האבד תהיה מצויה בחוה"מ. אם מלאכות אלו ידועות מראש, יש לסיימן לפני בוא החג, ואם השוה אותן לחוה"מ, אסור לעשותן. ולכן הכתיבה אסורה בחוה"מ. אלא אם כן

• חוה"מ הם הימים שבין יו"ט ראשון ליו"ט אחרון של חג הפסח וחג הסוכות.

• מצווה לשמוח בימי חוה"מ ולכבד אותם בבגדים נאים ונקיים, בסעודות ועוד.

• ימי חוה"מ מיועדים ללימוד תורה ולהתעלות רוחנית.

• ישנן מלאכות שאסור לעשותן ביו"ט ומותר לעשותן בחוה"מ, וישנן מלאכות שהן אסורות בעשיה גם בחוה"מ.

• חומרת עשיית מלאכות האסורות בחוה"מ:

אמר רבי אלעזר המודעי (מסכת אבות): "המבזה את המועדות, אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים – אין לו חלק לעולם הבא".

מלאכות בחוה"מ

חגיגה (יח.): כתיב (דברים טז) "ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלהיך", מה שביעי עצור בעשיית מלאכה, אף ששה עצורים בעשיית מלאכה, אי מה שביעי עצור בכל מלאכה, אף ששה עצורין

לו מה לאכול לעשות מלאכות בחוה"מ.

צרכי מועד:

צרכי הגוף: מותר לטפל בצרכי גוף האדם, כרחיצה וכדומה. אך התספורת והגילוח אסורים. מכבסים רק בגדי תינוקות שמתלכלכים תדיר.

מסחר: אין לעסוק במסחר (בקניה או במכירה) בחוה"מ. מותר למכור דברים שאם לא ימכרם בחוה"מ הוא יפסיד אפילו את הקרן ("דבר האבד"), וכן מותר לקנות או לסחור בדברים שהם לצורך המועד.

שיש חשש שאם לא יכתבום ישכחו אותם, והם בבחינת "דבר האבד". כמו כן, מותר לכתוב דברים לצורך המועד.

צרכי רבים: מלאכות שהם לצורך ציבור מותרות.

מלאכת הדיוט: מלאכות שאינן מעשה אומן (כלומר, שאינן עבודה מקצועית של בעל מלאכה), מותרות רק בתנאי שהאדם עושה אותן לצורך שימוש בחג עבור עצמו או עבור אחרים בלא קבלת שכר.

פועל שאין לו מה שיאכל: מותר לפועל שאין

סעיף א: מלאכות בחוה"מ

סעיף א: *חווה"מ אסור בקצת מלאכות, ומותר במקצתן.

ב. הגה: לפי כורך הענין שיהיה נראה לחכמים להתיר.

מלאכות חוה"מ

- התוס' כ' – אף שלומדים מפסוקים אינו אלא מדרבנן, והפסוקים אסמכתא בעלמא. כ"כ הרא"ש, הרמב"ם, מרדכי, הגמ"י והטור.
- והמרדכי בשם רא"מ – אסור מהתורה, כ"כ תוס' ר' אלחנן, כ"מ מרש"י והרשב"ם.
- ונמ"י בשם הרמב"ן – הטיל פשרה, שכל מלאכה שאינה לצורך המועד ואינה דבר האבד אסורה מן התורה, ושהיא לצורך המועד או דבר האבד מותרת, בין במלאכת אומן בין במלאכת הדיוט. וחכמים מדבריהם אסרו קצת מלאכות אלו, אבל עיקר חולו של מועד ודאי דבר תורה הוא ולזה הסכים הרשב"א.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

*חגיגה (יח:): ת"ר – "את חג המצות תשמר שבעת ימים", לימד על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה.

תניא אידך: "ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה", מה שביעי עצור – אף ששת ימים עצורין, אי מה שביעי עצור בכל מלאכה – אף ששת ימים עצורין בכל מלאכה? תלמוד לומר: וביום השביעי עצרת – השביעי עצור בכל מלאכה, ואין ששה ימים עצורין בכל מלאכה. הא לא מסרן הכתוב אלא לחכמים, לומר לך איזה יום אסור ואיזה יום מותר, איזו מלאכה אסורה ואיזו מלאכה מותרת.

לכבד חוה"מ במאכל ובמשתה וכסות נקיה שלא ינהג בהן מנהג חול (מ"א בשם התניא). ומהרי"ל לבש הקט"א של שבת. ואף שכתבו האחרונים שאינו מחוייב לאכול פת דווקא, ורק דאסור להתענות, מ"מ לכתחלה מצווה לקבוע סעודה על הפת אחת בלילה ואחת ביום דכיון דמצווה לכבדו באכילה ושתייה ועיקר אכילה הוא לחם.

ילקוט יוסף: מי שטעה בחוה"מ והתפלל תפילת יו"ט (ו' ברכות) לא יצא, וצריך לחזור ולהתפלל י"ח ולהזכיר 'יעלה ויבוא'. ומנהג פשוט לא הניח תפילין בחוה"מ ע"פ הזוהר, ומי שנהג להניח, יניח בלא ברכה. מלאכות האסורות בחוה"מ אסורות אף ע"י גוי.

ב.כ' הב"י: ולענ"ד נראה דאיסור מלאכה בחוה"מ דבר תורה, אלא שהתורה מסרה לחכמים שיאסרו המלאכות שנראה להם ויתירו מה שנראה להם. ילקוט יוסף: דעת מרן שנויה במחלוקת, ולכן כיון שרוב הפוסקים ס"ל שהוא דרבנן יש לסמוך להקל כשיש עוד סניף להתיר (דהוי ס"ס).

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "מקצת מלאכות"

משנ"ב (א): מאוד יש לזהר שלא להקל יותר ממה שהתירו חכמים דאחז"ל המבזה את המועדות (דהיינו שעושה בהן מלאכה כפירש"י) כאלו עובד ע"ז (מ"א). גם חייב

הקדמה: פירוט מלאכות זוה"מ

- סימן תקלא: דיני גילוח בחוה"מ, ובו ח' סעיפים.
- סימן תקלב: דין נטילת צפרנים בחוה"מ, ובו ב' סעיפים.
- סימן תקלג: מלאכות המותרים בחוה"מ, ובו ה' סעיפים.
- סימן תקלד: דיני כבוס בחוה"מ, ובו ג' סעיפים.
- סימן תקלה: שלא לפנות מחצר לחצר בחוה"מ, ובו ג' סעיפים.
- סימן תקלו: כל צרכי בהמה מותר לעשות בחוה"מ, ובו ד' סעיפים.
- סימן תקלז: דין מלאכת דבר האבד, ובו ט"ז סעיפים.
- סימן תקלח: כמה עניינים הנקראים דבר האבד, ובו ו' סעיפים.
- סימן תקלט: דיני הסחורה בחוה"מ, ובו י"ד סעיפים.
- סימן תקמ: דיני בנין וסתירה בחוה"מ, ובו ח' סעיפים.
- סימן תקמא: דיני אריגה בחוה"מ, ובו ה' סעיפים.

- סימן תקמב: שלא לעשות מלאכה לאחרים בחוה"מ אלא בחינם, ובו ב' סעיפים.
 סימן תקמג: דין מלאכה על ידי אינו יהודי בחוה"מ, ובו ג' סעיפים.
 סימן תקמד: דין צרכי רבים בחוה"מ, ובו ב' סעיפים.
 סימן תקמה: דיני כתיבה בחוה"מ, ובו י"א סעיפים.
 סימן תקמו: דיני אירוסין ונשואין בחוה"מ, ובו ה' סעיפים.
 סימן תקמז: דין מי שמת לו מת בחוה"מ, ובו י"ב סעיפים.
 סימן תקמח: דין אבילות בחוה"מ, ובו כ' סעיפים.

או"ח תקל"א: דיני גילוח בזוה"מ, ובו ח' סעיפים

הנושאים שבסימן זה:

- סעיפים א-ב: מצווה לגלח בעיו"ט, ואסור לגלח המועד אף שגילח בעיו"ט 265
 סעיף ג: אפילו לא גילח באונס אסור לגלח במועד 266
 סעיף ד: אלו מגלחים במועד 267
 סעיף ה: אף מי שמותר להסתפר לא יספר ברה"ר 269
 סעיף ו: לגלח קטן במועד 269
 סעיף ז: לגלח במועד למי שגמר אבילותו, לגלח למי שחזר לדת 270
 סעיף ח: ליטול השפה במועד, לחוף ולסרוק 270

סעיפים א-ב: מצווה לגלח בעיו"ט, ואסור לגלח המועד אף

שגילח בעיו"ט

סעיף א: מצווה לגלח בערב יו"ט.

סעיף ב: אין מגלחין במועד (ה"ה תספורת הרא"ש – משנ"ב), ג' אפילו אם גילח קודם מועד.

– מצווה לגלח בעיו"ט.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

ב' מו"ק (יג:): אין מגלחים המועד – כדי שלא יכנסו לרגל כשהן מנוולין (שאם היה מותר לגלח במועד, היו דוחים הגילוח למועד

א' מו"ק (יג:): משנה. ואלו מגלחין במועד... ושאר כל אדם אסורין. כ"פ הטור

האם מותר לגלח עיו"ט אחר חצות?

■ פמ"ג כ' – לכתחלה יגלח קודם חצות, כמ"ש מ"א (רנא סק"ה) בשם האר"י שלא יגלח אחר מנחה בע"ש, היינו מנחה גדולה, וה"ה בערב יו"ט.

■ ומשנ"ב (ב) כ' – ולפי מה שכתבנו שם בשם האחרונים דנוכל לסמוך על דעת הפוסקים דמנחה היינו מנחה קטנה, נראה דבערב יו"ט כשהזמן דחוק לו אפילו לכתחלה יוכל לסמוך עליהם.

וכל זה לענין לכתחלה, אבל בדיעבד יש להקל בעיו"ט שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול, שהרי דעת הרמ"א שם בסוף הסימן דמסתפרין כל היום.

והיו נכנסים למועד מנוולים).

ג. ואם גילח לפני המועד

ר"ת: לפי טעם זה, אם גילח לפני המועד, מותר לגלח במועד.

אבל התוס' – מסתפקים בזה.

✓ אך הג"א בשם או"ז – אסר, כיון ש – (א). בסברא זו הובא הגמ'.

(ב). לאחר שגילח, לא ניכר שגילח לפני מועד, ויאמרו שמותר לגלח המועד.

כ"כ הגמ"י, מרדכי, טור, וכ"מ מהרשב"א.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "לגלח מעיו"ט"

סעיף ג: אפי' לא גילח באונס אסור לגלח במועד

סעיף ג: אפילו אם היה אנוס ומפני כך לא גילח בעיו"ט, אינו מגלח

במועד, ^בוהוא הדין למי שהיה חולה ונתרפא במועד (שיבואו להתיר אף שלא מתוך אונס – משנ"ב).

● ✓ אבל הג"א בשם אור זרוע – פסק לקולא.

ב": ותימה על הרמב"ם והרא"ש שפסקו שמלאכת חוה"מ דרבנן, למה פסקו לחומרא.

ב. הוסף הרשב"א: שאף מי שהיה חולה ונתרפא בחוה"מ ולא יכל לגלח בעיו"ט, עם כל זאת אסור לגלח המועד, שהרי לא נמנה ב"אלו מגלחים" (סעיף ד).

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. מו"ק (יד.): בעי רבי זירא – אבדה לו אבידה ערב הרגל, כיון דאניס – מותר, או דלמא כיון דלא מוכחא מילתא – לא? תיקו.

להלכה:

● נמ"י – דכיון דסלקא בתיקו אזלינן בה לחומרא. וכן נראה שהוא דעת הרי"ף והרא"ש והרמב"ם שהשמיטוה.

סעיף ד: אלו מגלחים במועד

סעיף ד: ^אואלו מגלחין במועד: ^במי שיצא מבית השביה ולא היה לו פנאי לגלח קודם המועד, ^גומי שיצא מבית האסורים ואפילו היה חבוש ביד ישראל (כיון שהיה בצער לא גילח – מ"א והמשנ"ב) שהיו מניחין לו לגלח (ולא היה לו שהות לגלח אחר שהשתחרר קודם המועד), ^דוכן המנודה שהתירו לו ברגל. ^הוכן מי שנדר שלא לגלח ונשאל על נדרו ברגל, ^ווכן הבא ממדינת הים בחוה"מ, או שבא בערב הרגל ולא היה שהות ביום לגלח, והוא שלא יצא מארץ ישראל לחוצה לארץ לטייל (אבל יצא להרויח או לראות פני חבירו שרי דמקרי מצו וה – מ"א).

❖ שורשי הלכה (המקורות)

לו צ' להמתין ל' יום), שלא היה יכול לגלח קודם שאין נידוי פחות מל' יום. אבל אם נשאר בנידוי שלא ביקש שיתירו לו, וברגל ביקש והתירו לו – לאו אנוס הוא ואינו יכול לגלח במועד.

- **אבל הרא"ש** – כשמתירים לו מותר לגלח מיד, וא"צ להיות בנידוי ל' יום, ולכן אף שהתירו לו המועד שרי לגלח.
- ד. **מי שנדר שלא יגלח**
  - **הרא"ש** בשם הירושלמי – מיירי שנשאל קודם הרגל ולא מצא עדיין פתח לנדרו אלא ברגל, אז מגלח במועד, אבל נשאל קודם הרגל (פתח וחרטה) יגלח קודם הרגל. ואם נשאל רק ברגל לא יגלח ברגל שהיה לו להשאל קודם הרגל.
  - **אבל הרי"ף והרמב"ם** – אף שנשאל ברגל מותר לגלח.
- ו. **וכן הבא ממדינת הים**

^אמו"ק (יג:): משנה. ואלו מגלחין במועד: הבא ממדינת הים, ומבית השביה, והיוצא מבית האסורין, והמנודה שהתירו לו חכמים, וכן מי שנשאל לחכם והותר, והנזיר והמצורע מטומאתו לטהרתו.

^בשם (יז:): כל אלו שאמרו מותר, דווקא שלא היה להם פנאי, אבל היה להם פנאי אסורים.

^גירושלמי: מבית האסורים – אפי' היה חבוש ביד ישראל, שהיו מניחים לו לגלח – מותר לגלח במועד.

ד. **וכן המנודה**

● **הרא"ש והטור** – וכן המנודה בימים הקדמונים שלא היה יכול לגלח קודם שהרי הוא אסור בתגלחת, וכגון שהתירו לו קודם הרגל וחל יום ל' ברגל (שברגע שמתירים

לו פנאי, כלומר, שבאו כל כך סמוך לערב שלא היה להם פנאי לגלח.

ד. **"שהתירו לו ברגל"**

משנ"ב (י): דקודם היה אסור בתגלחת ולכן הוי אנוס במה שלא גילח מקודם. ויש חולקין (הרא"ש) ואוסרים, כיון שהיה פושע שלא ביקש לפייס שיתירו לו קודם הרגל. ומ"מ המיקל יש לו על מי לסמוך כיון שהוא מילתא דרבנן.

ה. **"ונשאל על נדרו ברגל"**

משנ"ב (יא): גם כאן חולק הרא"ש שדווקא שלא מצא חכם להתיר, אבל לא רצה להתיר מקודם ואח"כ נמלך לא חשיב אונס.

ודעת המ"א להקל בזה כדעת המחבר דלא הוי פושע, ומותר לגלח במועד.

ו. **"הבא ממדינת הים"**

משנ"ב (יב): ישנה מחלוקת מה הגדרת מדינת הים:

■ מ"א כ' – דווקא ממדינת הים דמפרסמא מלתא אבל בדרך אחר לא.

■ ומחצית השקל כ' – דה"ה משאר מקום רחוק מאד דמפרסמא מילתא.

■ ובחידושי ריטב"א כ' – כל שבא חוץ לעיר מקרי ממדינת הים ואף על פי שאינו מקום רחוק. כ"פ ילקוט יוסף.

"בחוה"מ"

ב"י בשם רי"ו: שלא בא בישוב עד חוה"מ, משמע – שאם בא בעיו"ט במקום ישוב (אף שלא בא לביתו) והיה לו זמן לגלח, לא מגלח במועד. כ"כ משנ"ב.

כ' רי"ו: מיירי שלא בא לישוב עד חוה"מ או שלא היה לו שהות לגלח קודם הרגל כי כשבא לא היה שהות ביום.

שם (יד.): הבא ממדינת הים – מתניתין דלא כרבי יהודה, דתניא רבי יהודה אומר הבא ממדינת הים לא יגלח מפני שיצא שלא ברשות.

אמר רבא: יצא לשוט (לטייל, ולא הספיק לגלח בעיו"ט) – דברי הכל אסור לגלח. יצא למזונות – דברי הכל מותר. כי פליגי להרויח: רבי יהודה מדמי ליה לשוט ואסור, רבנן מדמו ליה למזונות (שיש לו נכסים הרבה ויוצא כדי להרויח יותר) שמותר. וקיימא לן כרבנן.

והראב"ד – פירש אפילו לטייל דאמרינן לא יגלח, דווקא מא"י לחוצה לארץ (שעשה איסור שיצא לחו"ל). אבל אם הכל בחוץ לארץ או בארץ (שלא עשה איסור) אפילו הלך לטייל יגלח אם לא היה לו שהות. כ"כ משנ"ב.

❖ **ענפי הלכה** (האחרונים)

א. **"ולא היה לו פנאי"**

משנ"ב (ז): כגון שיצא בתוך המועד או אפילו בעיו"ט סמוך לחשיכה שלא היה לו שהות לגלח מבעוד יום (כמ"מ מרש"י).

ובשה"צ (ט) כ' – שמחיי אדם משמע דאף כשיצא מערב יו"ט בזמן שהיה לו שהות לגלח ורק שלא היה לו פנאי לזה מותר לגלח.

וזה אינו – כיון שהיה זמן לזה מבעוד יום אסור, ואף שהיה טרוד, משום טרדא בעלמא לא התירו. כ"כ בנמ"י – שלא היה

כ' מ"א (ו) - אף שהיה במקום ישוב ב' ג' בישוב (כגון שישב בספינה) ובא לביתו ימים קודם הרגל, ואח"כ בעיו"ט לא היה בחוה"מ - מותר. כ"כ משנ"ב.

סעיף ה: אף מי שמותר להסתפר לא יספר ברה"ר

סעיף ה: אף על פי שהתירו להסתפר, לא יסתפר ברשות הרבים אלא

בצינעא [מרדכי מהתוספתא, כ"כ הרמב"ן].

סעיף ו: לגלח קטן במועד

סעיף ו: א' קטן מותר לגלח במועד, אפילו נולד קודם הרגל.

ב' (ואפילו צפרהסיא קרי) [וכן משמע ממרדכי].

ב' וכ' בד"מ (ב): משמע מהמרדכי דווקא אלו שמגלחין במועד כגון היוצא מבית השביה וכו' דמאחר שאסור לאחרי צריך לגלח בצינעא, אבל לגלח השפה או קטן דלכולי עלמא בכי האי גוונא שרי מותר.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "אפילו נולד קודם הרגל"

משנ"ב (טז): דאף דהיה יכול לגלחו מקודם שרי ומטעם דלא שייך ביה טעמא שלא יכנס למועד כשהוא מנוול דלאו בר מצווה.

ב. "בפרהסיא שרי"

מ"א (ט): דהכל רואין שהוא קטן, ואפשר דבקטן הנראה כגדול אסור לגלח בפרהסיא.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א' מו"ק (יד.): אמר שמואל - קטן הנוול במועד - מותר לגלח במועד, שאין לך בית האסורין גדול מזה. במועד - אין, מעיקרא - לא.

איכא דאמרי אמר שמואל: קטן מותר לגלחו במועד, לא שנא נולד במועד ולא שנא נולד מעיקרא. כ"פ הרמב"ם והרא"ש כל"ב.

וכתב הרא"ש - טעמא משום דלא שייך בהאי גילוח שלא יכנס מנוול לרגל.

ובנמ"כ - קטן מותר לגלחו פירוש אם יש לו שער רב ומצטער מותר לגלחו, ולא אמרינן והלא יכנס ברגל כשהוא מנוול דלאו בר מצווה הוא ולא גזרינן קטן אטו גדול.

סעיף ז: לגלח במועד למי שגמר אבילתו, לגלח למי שחזר לדת

סעיף ז: א. אָבֵל שחל שביעי שלו בשבת ערב הרגל, מותר לגלח בחוה"מ.

ב. הגה: מי שהמיר לדת כותי וחזר בתשובה, ודרכו לגלח – מותר לגלח במועד [תרומת הדשן].

כיון שכן נהגו בעלי תשובה לגלח, על פי רבי משה הדרשן (ברש"י בפרשת בהעלותך ח ז – לפי שהיו הלויים כפרה על בכורי ישראל שחטאו בעבודה זרה ועבודה זרה קרויה מת ומת איתקש למצורע והמצורע טעון תגלחת). דהוי כנזיר ומצורע שאף שהיה להם זמן לגלח לפני המועד, מותרים לגלח במועד. כ"פ הרמ"א.

כ' הב"י: והיינו למנהג אשכנז אבל אנן דלא נהגינן להצריך לבעלי תשובה גילוח כלל, פשיטא דאין מגלחין במועד.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

ב. "מותר לגלח במועד"

משנ"ב (כ): אפילו חזר בתשובה קודם הרגל והיה יכול לגלח מקודם אפ"ה שרי בדיעבד שהרי אין מצרפין אותו לכל דבר שבקדושה עד שיגלח. כ"ד המ"א.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. הקדמה: אָבֵל אסור לגלח כל ז' ימי האבילות, וביום ז' אחר קצת היום מותר כבר לגלח, וכאבא שאול דאמר מקצת היום ככולו.

מו"ק (יו:): האָבֵל מותר בגילוח. ואוקימנא כגון שחל שביעי שלו להיות בשבת ערב הרגל (דהרי לא היה יכול לגלחו בשבת).

וכאבא שאול דאמר מקצת היום ככולו ויום שביעי עולה לו לכאן ולכאן (כלומר עולה לשבעה ולל' וכיון דכבר התחילו ל' איבעי ליה לגלוחי קודם הרגל אלא דשבת הוי ואנוס הוא להכי מגלח במועד). כ"פ הפוסקים. וכ"ד הרמב"ם כ"פ שו"ע.

ב. כ' בתרומת הדשן: מי שהמיר דתו ובא ליטהר במועד יראה דשרי לגלחו במועד כדי לטובלו ולהכניסו לדת האמת,

סעיף זז: ליטול השפה במועד, לחוף ולסרוק

סעיף זז: א. כל אדם מותר ליטול שפה בחוה"מ. הגה: אפילו צפרהסיוא [מרדכי

לעיל סעיף זז].

ב. ומותר לחוף ולסרוק ראש במועד, אף על פי שמסיר שער, ואין בזה משום גילוח,

(וכן כל רחיצה מותר - הגרע"א והובא במשנ"ב), [מרדכי].

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. מו"ק (יח.): אמר אביטול ספרא משמיה דרב - שפה (מותר לגלח) מזוית לזוית, הנחה (צידי הפה) כל שמעכבת. אמר רבי אמי: ובשפה המעכבת. כך גרסת הרא"ש. [פירוש: לרב אמי מותר בשפה רק מקום שמעכב האכילה. ולרב כל השפה מותר אף שלא מעכב].

פ' הראב"ד: דמזוית לזוית זהו כל שלמעלה מפתחת הפה, הנחה זה הוא מה שחוץ לפה מכאן ומכאן.

להלכה:

• הראבד פסק - הלכה כרב אמי שהוא בתראה, ששפה מותר רק מה שמעכב האכילה.

• ✓ והרא"ש - פסק כרב ולא כר' אמי, שמותר לגלח כל השפה אף שאינו מעכב, דרק מאביי ורבא הלכה כבתראה, ועוד

שבשל סופרים להקל. כנ"ד הרי"ף והרמב"ם.

ב"י: הרי"ף והרמב"ם לא כתבו "הנחה כל שמעכב", משמע דלא גורסים כן אלא "שפה מזוית זוית" מותר. משמע שאף מהצדדים מותר אף שלא מעכב האכילה. כ"כ רי"ו בדעת הרי"ף והרמב"ם, וספק דרבנן לקולא.

מותר ליטול השפה

- מרדכי בשם ר"ת כ' - דשמא מותר רק בשינוי (בתער ולא במספריים). כ"כ התוס'.
- אבל סמ"ג כ' - שאף בלא שינוי שרי. כ"פ הב"י - דבדרבנן נקטינן לקולא.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "ליטול שפה"

כ' ח"א: ומי שיש לו שחין בראשו מותר לגלח השער אפילו בתער. כ"כ משנ"ב - וכן מותר להקיז דם (א"ח).

או"ז תקל"ב: דין נטילת צפרנים בזוה"מ, ובו ב' סעיפים

הנושאים שבסימן זה:

סעיף א: ליטול צפורניים במועד.....272

סעיף ב: רפואה במועד.....273

סעיף א: ליטול צפורניים במועד

סעיף א: מותר ליטול צפרנים בין דיד בין דרגל, אפילו במספרים (וכ"ש

בסכין או ביד ובשיניו דמותר - משנ"ב).

ב. הגה: אצל יש מחמירין ואוסרים. וכן הוא המנהג להחמיר שלא ליטול, בין בסכין בין

במספרים (אבל בידיו או בשיניו מותר - משנ"ב), ג. אם לא לצורך מלות טבילה פנוטלן כדרכן בחול [סמ"ק ותוס'].
 ❖ שורשי הלכה (המקורות)

• הג"א בשם מהר"ם - לא תיטול צפורניה במספריים, ואף בסכין יש לאסור, אלא אומרת לגויה ליטול לה. כ"כ הג' סמ"ק, הגמ"י וסה"ת.

הגמ"י: ואם אין שם שפחה או גויה תנקר יפה תחת צפורניה או תיטלם בשיניה.

• והתוס' כ' - הטובלת לנדתה מותרת ליטול ציפורניה בעצמה ללא שינוי, דלא גרע מהעברת שער בית הערוה דשרי. כ"כ סמ"ק.

ב"י: כיון שהרי"ף הרא"ש והרמב"ם מתירים אף שלא במקום מצווה, כ"ש שמותר לצורך טבילה. ואפילו במספריים.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

ב. "יש מחמירין"

משנ"ב (ב): המחמירים ס"ל דבזה שייך ג"כ הטעם כדי שלא יכנס למועד כשהוא מנוול ויחתכם בערב הרגל (לבוש).

וכ' המ"א - וכל הני דמותרין לגלח במועד (בסימן תקל"א) מותרין ליטול ציפורנים. ואם נטלן מערב יו"ט מותר ליטלן בחוה"מ דהא יש מתירין (ר"ת) לעולם כשגילח מעיו"ט.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. מו"ק (יז:): תנו רבנן - כשם שאמרו אסור לגלח במועד - כך אסור ליטול צפורנים במועד, דברי רבי יהודה. ורבי יוסי מתיר.

אמר שמואל: הלכה כרבי יוסי במועד ובאבל.

אמר רב ענן בר תחליפא: לדידי מפרשא לי מיניה דשמואל - לא שנא דיד, ולא שנא דרגל. ואמר רב חייא בר אשי אמר רב: ובגנוסטרא (מספריים) אסור. להלכה: ובגנוסטרא (מספריים).

• ✓ הרי"ף והרא"ש - במספריים אסור רק באבילות, אבל המועד מותר. כ"כ הרמב"ם, והסמ"ג - מותר אף בכלי.

• ב. אבל הטור בשם הרב יהודה כ' - שמספריים אסור, אבל בסכין מותר (דהוי ששלא כדרכו).

• וה"ר ברוך (ספר התרומה) - סבר דבסכין נמי הוי כדרכן (ואסור).

ג. ליטול לצורך טבילת אישה

כ"כ משנ"ב - ואף דאנן לא קיי"ל, מ"מ אין להחמיר. לענין זה דיש בלא"ה הרבה דעות להקל

סעיף ב: רפואה במועד

סעיף ב: כל רפואה מותר בחוה"מ.

"כל רפואה מותר בחוה"מ"

משנ"ב (ה): מותר אפילו מלאכה גמורה לצורך רפואה, ואפילו לחולה שאין בו סכנה. אבל ביו"ט אסור אפילו לשתות דבר שהוא משום רפואה גזירה אטו שחיקת סממנים (מ"א ופמ"ג).

❖ שורשי הלכה (המקורות)

תוספתא (פ"ב ה"ו): שותים מי זבלים ומי דקלים וכוס של עיקרים במועד, וכתבוה הרי"ף והרא"ש.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

או"ז תקל"ג: מלאכות המותרים בזוה"מ, ובו ה' סעיפים

הנושאים שבסימן זה:

- סעיף א: מלאכות לצורך המועד, ובלבד שלא יערים.....273
 סעיף ב: לעקור דברים לצורך אכילה.....275
 סעיף ג: פירות שנתבשלו קצת מותר ללקטן, ואף לכבוש הנותרים...276
 סעיף ד: לצוד הרבה דגים ולמלוח אותם במועד.....277
 סעיף ה: מלאכות לצורך המועד שעושים האומנים צ"ל בצינעא.....278

סעיף א: מלאכות לצורך המועד, ובלבד שלא יערים

סעיף א: *מותר לטחון קמח לצורך המועד, אפילו כיון מלאכתו במועד, ולקוץ עצים מהמחובר (להסיק תנורו) ולהטיל שכר, בין של תמרים בין של שעורים (דאיכא טרחא מרובה), לצורך המועד. ושלא לצורך המועד - אסור.

ב. ומיהו א"צ לצמצם, אלא עושה בהרווחה, ואם יותיר יותיר.

ג. אבל לא יערים לטחון או לעשות (סכר) יותר, בכוונה (ואם הערים מותר לאכלו - מ"א), או אם יש לו קמח (או סכר יסן) לא יערים (לעקות אחר) ויאמר: מזה אני רוצה.

ד. אבל אם יש לו לחם, מותר לטחון (לפת) דפת חמה עדיף. (והוא הדין בסכר, אם החלק עדיף, כלל הערמה פרי), (שבאמת החדש עדיף - משנ"ב). [המגיד].

❖ שורשי הלכה (המקורות)

ישן מערים ושותה מן החדש? תנאי היא, דתניא: אין מערימין בכך. רבי יוסי ב"ר יהודה אומר מערימין. ופרש"י: שלא יערים - שלא יעשה הרבה ויאמר לצורך המועד אני עושה ומתכוין כדי שישתייר לאחר המועד.

להלכה: הערמה במועד

- לפי הרי"ף והרא"ש - משמע שאסור כת"ק. כ"כ ה"ה בשם השגות ורי"ף גיאת.
  - והרמב"ם - מתיר, שכ' שאע"פ שיש לו שכר ישן מערים ושותה מן החדש שאין הערמה זו ניכרת לרואה.
- ב"י: כיון שהרמב"ם יחיד שמתיר, יש לאסור.

ד. כ' ה"ה במ הראב"ד: אבל בודאי אם השכר החדש טוב לו מישן מותר שלא בדרך הערמה. כ"כ הרשב"א (בתשובה ח"א, תתמה): דאפילו יש לו לחם מותר לטחון, דפת חמה עדיף מן הצוננת.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "לצורך המועד"

א. מו"ק (יב:): תנו רבנן - טוחנין במועד לצורך המועד, ושלא לצורך המועד אסור. ואם טחן והותיר - הרי זה מותר. קוצצין עצים במועד לצורך המועד, ושלא לצורך המועד אסור, ואם קצץ והותיר - הרי זה מותר. מטילין שכר במועד לצורך המועד, ושלא לצורך המועד אסור, ואם הטיל והותיר - הרי זה מותר. ובלבד שלא יערים.

כ' הרא"ש והמרדכי: הא דשרי לצורך המועד אפי' כיון מלאכתו במועד, שלצורך אוכל לא נאסר כיון מלאכתו במועד.

ב. פסקי התוס': אין צריך לצמצם שלא יטחון יותר מכדי צרכו, וכן להטיל שכר ולקוץ עצים. ובלבד שלא יערים לטחון בכוונה יותר מכדי צרכו. כ"כ המרכי שכ"ד ר"ת.

ג. שם: מטילין שכר במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור ואם הטיל והותיר מותר ובלבד שלא יערים. ורמינהו מטילין שכר במועד... ואף על פי שיש לו

משנ"ב (ז): ויאמר מזה אני רוצה – ואף על פי שאוכל מזה שטוחן מ"מ הערמה היא שהרי אין צריך לזה.

"עדיף בלא הערמה"

משנ"ב (ט): דע שהמ"א – סומך להקל בהערמה (כהרמב"ם), דיש לו ישן ואומר בשכר חדש אני רוצה ושותה גם מן החדש (כ"כ ואליה רבה וחמד משה ונהר שלום). ואין למחות למי שרוצה לסמוך אסברא זו.

ומ"מ מגדל עוזו מפקפק בה, אף הרמב"ם שמקל, דווקא כשאין הערמה ניכרת שאין הכל יודעים שיש לו שכר ישן, אבל לא בטוחן חטים או עושה שכר ומערים לעשות יותר אלאחר יו"ט שהכל רואין שהוא טוחן הרבה כדרך החול (כן מצדד הב"ח והחמד משה והפרי מגדים).

משנ"ב (א): פ' שאין לו קמח בביתו, ואפילו יכול לקנות או לשאול מחבירו מותר לטחון (וכדלקמן תקל"ו, ט"ו). וה"ה דגם שארי מלאכות יכול לעשות, כגון קוצר ובורר.

"אפילו כיון מלאכתו"

משנ"ב (ב): ר"ל שהיה יכול לתקן מעיו"ט ומדעתו הניחו לעשותו בחוה"מ, ואף דבכמה מקומות (תקל"ו, א) מחמרינן בזה, אבל בצרכי אוכל לא החמירו בזה.

"אבל לא יערים לטחון"

משנ"ב (ה): ואם בעל הטחנה אינו מוכן לטחון מועט יכול לטחון אפילו הרבה, ולא הוי כמכוין להותיר שהרי טוחן המותר בשביל אותו מועט שהוא צריך (ריטב"א הובא בח"א).

סעיף ב: לעקור דברים לצורך אכילה

סעיף ב: מותר לעקור פשתן, מפני שראוי לכסות בו את האוכלים, ולעקור כשות, שראוי להטיל בו שכר (פ' להטיל לשכר) לצורך המועד, ולעקור שומשמין, שהיבשים שבו ראויים לאכול מיד.

פשתן לחפיפה וכל כיוצא בזה – מותר לעקרו. ב"י – משמע מלשונו שאינו יכול לעקור אלא כדי מה שצריך. אבל הרב המגיד כתב – שהראב"ד פירש לחפיפה לנוי הנשים לחוף בו הפנים ולפי שאין דרך הפשתן לעקרו לחצאין התירו לעקרו כולו כיון שצריך למקצת. ב"י – וטעם זה צריך לומר גם בעקירת כשותא ושומשמין.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

מו"ק (יב:): רב יהודה שרא למיעקר כיתנא (כדי לכסות בו מאכלים), ולמיקטל כשותא (מין עשב לעשות ממנו שכר), ולמיעקר שומשמי (לשמן שבתוך הגרעינים שלו).

כ' רי"ו: כל דבר שצריך לצורך המועד אפילו שלא יהיה לצורך אכילה, כגון

(דרישה ומ"א).

"ולעקור שומשמין"

משנ"ב (יג): אינו שומשמין שלנו, שהם מאכל גמור (ופשוט שמוטר לעוקרו), אלא הוא מין זרע שעושין מגרעיניו שמן או מטגנים אותן בדבש וראוים לאכילה כשהוא יבש. אבל הלחים לא ראוים.

שהיבשים שבו - ומשמע דשרי ליה לעקור בלי ברירה, ואח"כ יברור הראוים לאכילה ולשמן.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

"מפני וכו' האוכלים"

משנ"ב (יא): כגון תאנים ותמרים המיבשין אותן בחמה וצריכין לכסותן בלילה מפני הטל (הר"ן). ולא שרי ליה לעקור אלא בכדי מה שהוא צריך (מ"א). וגם זרע הפשתן שהוא לצורך חפיפה (ששורין אותו והנשים חופפות בו להחליק בשרן) אף שדי שיתלוש ראש הגבעול לא הטריחוהו ושרי לעקור עם השורש, אבל רק בכדי צרכו

סעיף ג: פירות שנתבשלו קצת מותר ללקטן, ואף לכבוש הנותרים

סעיף ג: פירות שנתבשלו קצת ונאכלין ע"י הדחק, מותר ללקטן כדי

לאכלן. ואם לקטן לאכלן והותיר, וחושש שמא יתליעו אם לא יכבשם להוציא ליחה מהם - יכול לכבשם. אבל אסור ללקטם תחלה כדי לכבשם (אפי' אין נמצאים אחר המועד אין להתיר אלא בדבר האבד - מ"א).

ב ואם הוא דבר שאינו נמצא אחר המועד (או אם יתייקר אח"כ - משנ"ב), מותר לקנותו ולכבשו.

לאכילה ואם יניח המותר יתליעו, והוי דבר האבד.

ורש"י פירש בענין אחר. והרמב"ם לא הזכיר דין זה.

ב כ' הטור: אבל אם הוא דבר שאינו נמצא אחר המועד, מותר לקנותו ולכבשו.

ב": נראה שלמדו כן -

(א). מדין השיירות שמותר לקנות מהן לפי שהוא דבר שאינו מצוי תמיד (תקל"ט).

(ב). מדין מי שצריך לקנות יין בעת הבציר לצורך שתייה כל השנה ואם יעבור המועד

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א מ"ק (י:): ואמר רבא: הני תמרי תוחלני, מיגזרינהו - שרי, מייצינהו - אסיר. רב פפא אמר: כיון דמתלעי - כפרקמטיא האבד דמי, ושרי.

פ הרא"ש: תמרי תוחלני - תמרים שלא נתבשלו כל צרכן. מיגזרינהו - מותר ללקטן במועד לצורך אכילה. מייצינהו אסור - והנותרים מאכילה אסור לכבשן כדי שתצא מהם הליחה שלא יתליעו. רב פפא - מתיר לכובשן, כיון שנלקטו

"יכול לכבשם"

פרש"י: דאף דשוב לא יהיו ראוין לכל ימות החג וא"כ טרח רק לימי החול, אפ"ה שרי דהוי דבר האבד, כ"כ משנ"ב (טו).

לא ימצא כמו שמצא עכשיו, שמותר לקנותו (תקל"ט).

❖ **ענפי הלכה** (האחרונים)

סעיף ד: לצוד הרבה דגים ולמלוח אותם במועד

סעיף ד: א. צד אדם דגים כל מה שיכול לצוד, ומולח הכל במועד, שהרי אפשר שיאכל מהם במועד אם יסחוט אותם בידו פעמים רבות עד שיתרככו.
ב. (ומותר ללודן צפרהסיא שניכר לכל שהוא ללודן המועד) [מרדכי].

אגב איצצא

- רש"י פ' – כשסוחט המלח מהן.
  - ונמ"י פ' – שדוחקן תחת המכבש ולסחטן מן המלח יהיו ראויין לאכלם במועד.
  - ✓ והרמב"ם כ' – צד אדם דגים כל שיכול לצוד ומולח הכל במועד שהרי אפשר שיאכל מהם במועד אם יסחוט אותם בידו פעמים רבות עד שיתרככו.
- כ' נמ"י: שאף על פי שמלח הרבה יותר מהצריך הרי יכול לומר בכל אחד בשעת הבאה ומליחה לזה נעשה איצצא וכן כשימלח חבירו, והערמה כי האי שריא אפילו ביו"ט וכל שכן בחוה"מ (כדאמרינן בביצה (יא): מערים ומלח גרמא גרמא).

❖ **ענפי הלכה** (האחרונים)

"כל מה שיכול לצוד"

משנ"ב (יח): קשה, דמשמע דאפילו הוא מוכח בודאי שהוא יותר מכדי הצורך למועד ג"כ שרי, וקשה שהרי בס"א בקמח כה"ג דאינו מותר אלא בכדי צורכו

❖ **שורשי הלכה** (המקורות)

א. מו"ק (יא.): תנן – כל כבשים שהוא יכול לאכול מהם במועד כובשן.
פרש"י: כבשים – שכובשין במלח שיכול לאכלן במועד שלא יהא צריך להמתין באכילתן עד לאחר המועד וראויין לאכול מיד.
גמ': נהר בדיתא שבמקום לבאי, הטו הנהר והלכו אנשים וצדו בו הרבה דגים, התיר להם רבא למלוח הדגים.
 אמר ליה אב"י והא תנן כבשין שהוא יכול לאכול מהן במועד כובשן (ואלו לא יהיו ראויים במועד)?
 אמר ליה כיון דמעיקרא אדעתא דאכילה אייתינהו ואי שביק להו פסדי כפרקמטיא האבד דמי ושרי.

✓ **ואיכא דאמרי** שרבא התיר לכתחילה לצוד אותם ולמולחם. א"ל – והרי לא היו ראויים במועד? א"ל אמר ליה הני נמי מתאכלי אגב איצצא.

לעשות בחול.

ב. שו"ע (יו"ד תא-ו): אומרים על המת צדוק הדין וקדיש, כדרכן. וכן ביו"ט שני (וכ"ש המועד).
הגה: ויש חולקין שלא לומר צדוק הדין במועד.

תולשין עפר ותולשין עשבים, ומשליכים אחר גוום ורוחצין ידיהם במים (שהן רומזין ליצירת האדם, מים ועפר, והש"ך כ' – רמז לתחיית המתים שיחיו מעפרם).
וכ' הגמ"י בשם הר"ם – ואין לתלוש עשבים ועפר בחוה"מ בבית הקברות כמו שנוהגים

או"ז תקמ"ז: דין אבילות בזוה"מ, ובו כ' סעיפים

הנושאים שבסימן זה:

סעיף י: חל א' מימי האבל בעיו"ט מותר לכבס, ולרחוץ רק בלילה 381
סעיף יא: ר"ה ויוה"כ חשובים כרגלים... 382
סעיפים יב-יג: דין פסח ועצרת..... 383
סעיף יד: מת לפני ר"ה, יוה"כ מבטל ממנו ל'..... 383
סעיף טו: מת לפני יו"כ החג מבטל גזרת ל'..... 384
סעיף טז: שמיני עצרת עולה ז' ימים ואינו מבטל ל'..... 384
סעיף יז: שמע שמועה קרובה בשבת ולמוצאי השבת תהיה רחוקה..... 385
סעיף יז: שמע שמועה רחוקה בשבת.... 385
סעיף יט: שמע שמועה קרובה בשבת שבת עולה ליום אחד..... 386
סעיף כ: שמע י' ימים אחר החג שמת לו מת..... 386

סעיף א: הקובר מתו בתוך הרגל לא חל עליו אבילות..... 372
סעיף ב: מת ביו"ט שני האם עולה למניין ז'..... 373
סעיף ג: יום מיתה וקבורה ביו"ט שני האחרון..... 374
סעיף ד: הקובר מתו ברגל נוהגים דברים שבצינעא..... 375
סעיף ה: אנינות נוהג במועד..... 376
סעיף ו: מנחמנים האבל במועד, ודין מלאכתו אחר הרגל..... 377
סעיף ז: מת קודם הרגל ונהג אבילות בטלה ממנו גזרת ז'..... 378
סעיף ז: פגע בו הרגל אחר ז' מבטל גזרת ל'..... 379
סעיף ט: על או"א צ' גערה להסתפר..... 380

סעיף א: הקובר מתו בתוך הרגל לא חל עליו אבילות

סעיף א: הקובר את מתו בתוך הרגל (בין ביו"ט בין בחוה"מ) לא חל עליו

אבילות ברגל, אלא לאחר הרגל מתחיל למנות ז' ונוהג בהם אבילות, ב' ומונה ל' מיום הקבורה ונוהג בשאר הל' ככל גזירת ל' (דהיינו בגילוח ותספורת ורחיצה בחמין ועוד).

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. כ' בה"ג: מי שמת לו מת באחד מימי הרגל (יו"ט או דחיה"מ) אינו נוהג אבילות ברגל עד שיצא כל הרגל. כ"פ הרי"ף והרא"ש.

✓ כ"פ הרמב"ם: הקובר את מתו בתוך הרגל לא חלה עליו אבילות כלל... כ"פ שו"ע.

ב. הוסיף הרמב"ם: ומונה ל' מיום הקבורה ונוהג בשאר הל' בכל גזירות ל'. כ"כ הטור.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "לא חל עליו אבילות"

משנ"ב (ב): דאתי מצוות עשה דשמחת הרגל שהוא עשה דרבים ודחי אבילות דהוא רק מצווה דיחיד.

"אבילות ברגל"

משנ"ב (ג): מ"מ הנר שרגילים להדליק כל שבעה ידליק תיכף ואין זה תלוי במה שהרגל מבטל האבילות. רק שלא ידליק במקום שאוכלים שם וכ"ש בהחדר שמת שם שמא מתוך כך יבוא להספידו. מ"מ כיון שאין נהנה לאור הנר לא ידליק בעצמו אלא ע"י גוי.

ב. "ומונה ל' מיום הקבורה"

קברו מתו ברגל, האם שמיני

עצרת עולה ז' ימים

רש"ל – עולה ל' ז' ימים (כמו בסעיף טז), כ"כ דרישה, וכנ"ד הש"ך.

אבל הגמ"י – אינו עולה אלא יום א' (כיון שלא ישב לפני הרגל). כ"כ ב"י, שו"ע (יו"ד שצט"ב), לבוש, ב"ח, ט"ו, מ"א משנ"ב ועוד הרבה אחרונים.

כ' חכ"א: מ"מ כיון שי"א שעולה לז' ימים, יש להקל במקום שמצטער לעניין רחיצת הנשים.

סעיף ב: מת ביו"ט שני האם עולה למניין ז'

סעיף ב: א. במקומות שעושין שני יו"ט מונה השבעה מיו"ט שני האחרון (שעולה לאבילות), אף על פי שאינו נוהג בו אבילות, הואיל ומדבריהם הוא עולה לו מן המניין, ומונה מאחריו ששה ימים בלבד [לשון הרמב"ם].

ב. הגה: אם יום שני של ר"ה עולה למניין ז' עיין יו"ד סל"ט–ס"ג בהגהות.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. בה"ג: מת ביום האחרון, עולה לו אף על פי שאין אבילות נוהג בו, הואיל והוא מדבריהם עולה ומשלים עליו ו' ימים. כ"פ הרי"ף הראש והרמב"ם. כ"פ שו"ע.

ב. כ' רי"ו: אבל בשני יו"ט של ר"ה ל"א שעולה יו"ט שני למניין ז' כיון שכולן יום אחד ארוך.

כ"פ שו"ע (יוד שצא-יג): אבל אם מת ביו"ט שני של ר"ה, וקברו בו ביום, אינו נוהג בו אבילות, ששני הימים כיום ארוך הם.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

"מיו"ט שני האחרון"

משנ"ב (ו): לאפוקי יו"ט שני הראשון,

דלא גרע מחוה"מ דאינו עולה מן המנין. אף על פי שאינו נוהג – מיירי שמת תוך הרגל. דאילו אם מת ביום אחרון מבואר דעת המחבר (ג) דנוהג בו אבילות.

ג. "יו"ט שני של ר"ה"

משנ"ב (ח): אף שאינו נוהג בו אבילות מ"מ יום שני עולה לו מן המנין (מ"א).

כשמת ונקבר ביו"ט א' דר"ה

■ ט"ז – דווקא שמת ונקבר ביו"ט ב' דר"ה, עולה לו למניין ז', אבל כשנקבר ביו"ט א' דר"ה, לא עולה לו יו"ט שני למניין ז'. כ"כ המבי"ט, פרח מטה אהרון.

■ אבל הב"ח והש"ך – אף שמת ונקבר ביו"ט א' דר"ה יו"ט שני עולה למניין ז'. כ"פ מ"א, א"ר ומשנ"ב.

סעיף ג: יום מיתה וקבורה ביו"ט שני האחרון

סעיף ג: א. הקובר את מתו ביו"ט שני של גליות שהוא יו"ט האחרון (מה

שאיין כן יו"ט שני של גליות בתחלת פסח או החג לא גרע מחוה"מ – משנ"ב), או ביו"ט ב' של עצרת – נוהג בו אבילות אם היה אותו היום יום מיתה וקבורה, הואיל ויו"ט שני מדבריהם ואבילות יום ראשון של תורה, ידחה עשה של דבריהם מפני עשה של תורה. אבל אם קברו ביו"ט שני של ר"ה, אינו נוהג בו אבילות, ששניהם כיום ארוך.

ב. הגה: ויש חולקים לסבירא להו דאין נוהג אבילות כסוס יו"ט שני, וכן מנהג פשוט ואין לשנות. [רבינו חננאל והרא"ש].

ז', כיון יו"ט שני מדרבנן, ויום מיתה או קבורה דאורייתא, אתא עשה דיחיד ודוחה ספק דרבים. כ"כ הרי"ף הרמב"ם והגאונים.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. כ' בה"ג: מי שמת ונקבר ביו"ט האחרון, נוהג בו אבילות ועולה למניין

אבל לפי דעת הגאונים – כיון שיו"ט של ר"ה הוא רבנן, אתי אבלות יום ראשון שהוא דאורייתא ודחי ליה, הלכך נוהג בו כבשאר יו"ט שני של גליות.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "אם מתו ביו"ט שני"

משנ"ב (י): דווקא ז' מתי מצווה שהם מפורשים בתורה, אבל אותם שהוסיפו עליהם (ביו"ד שע"ד) אין אבלותם אלא מדרבנן (מ"א).

יום מיתה וקבורה – אבל אם מת מאתמול ונקבר ביום אחרון, יום קבורה מד"ס ואינה דוחה יו"ט אף על פי שהוא רק מדברי סופרים.

כ' הרשב"א – דווקא שמת וגם נקבר ביו"ט שני דהוי דאורייתא.

ג. אבל ר"ת כ' – אף ביו"ט אחרון השני לא נהג אבילות, שאין אבילות נוהג במועד כלל, אלא בצינעא, כ"כ הרא"ש והרמ"א כאן ובשצ"ט-יג.

ב"י – דס"ל שאין שום אבילות מהתורה, ואפילו יום מיתה וקבורה הוא דרבנן (ולכך שמחת הרגל עדיפא דהוא מצווה של רבים – משנ"ב).

ב. **כ' הרמב"ם**: אבל ביו"ט שני של ר"ה אין מתאבלין כלל, דקדושה אחת להן (הוי כאילו הן דאורייתא) אף על פי שעולה אינו נוהג בו אבלות, כ"פ שו"ע כאן וכן בשצ"ט-יג.

סעיף ד: הקובר מתו ברגל נוהגים דברים שבצינעא

סעיף ד: א. זה שאמרנו שהקובר מתו ברגל לא חלה עליו אבילות, הני

מילי דברים של פרהסיא. אבל דברים שבצינעא, נוהג

ב. (מיהו מותר לישן עס אשתו בחדרו ואין כריך שמירה).

שבצינעא. ואם קובר ביו"ט האחרון – נוהג דברים שבצינעא. ואם קבר ביו"ט שני האחרון – נוהג אבילות בפרהסיא.

ב. לישון עם אשתו באותו חדר

ראב"ד כ' – אסור, כמו שבחתן שמת אביו הוא ישן בין האנשים והיא בין הנשים, ה"ה נודמן לו אבילות ברגל, דכיון שלא נוהג בו אבילות באים לזלזל, הלכך בעי הרחקה יתירה.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. כתבות (ד): אמר רבי יוחנן אף על פי שאמרו אין אבלות במועד אבל דברים של צינעא נוהג. כ"פ התוס', הרא"ש, הרמב"ן והטור.

כ"פ שו"ע (שצט-ב): הקובר מתו ברגל בחוה"מ, נוהג דברים שבצינעא.

והרמב"ם כ': הקבר מתו ברגל – לא חלה עליו אבילות כלל, אפי' לא דברים